

MƏRKƏZİ ASİYANIN ƏN BÖYÜK MƏSCİDİ

Qırğızıstanın paytaxtı Bişkekdə Mərkəzi Asiyanın ən böyük məscidi tikilir

"İslam today" in verdiyi məlumatda 70 metr hündürlüyü olan bu müsəlman məbədinin tikintisinin 2012-ci ildə başladığı və hazırda başa çatmaq üzrə olduğu bildirilir.

Məlumata əsasən, 5 akr (2,023 hektar) torpaq sahəsində ucaldılan və 13 min kvadratmetr sahəsi olan məscidin dörd minarəsi olacaq. Onlardan ikisinin tikintisi artıq başa çatıb.

Məscid kompleksinə, həmçinin müfti iqamətgahı, dəstəmaz almaq üçün yer və 800 park yerindən ibarət avtomobil dayanacağı daxil olacaq.

Yeni məscidin inşasının bu il başa çatacağı gözlənilir.

SURİYADA 5 MİLYON AVROLUQ QURAN KİTABI HAZIRLANMIŞDIR

Suriya sakini, altmış yaşlı iş adamı Məhəmməd Mahir Hadri saplarla Quranın bütün mətnini tikmişdir

Hadri bu işə 2000-ci ildən başlamış və fasiləsiz olaraq 14 il məşğul olmuşdur. Suriyalının yaratdığı bu möhtəşəm əsər hazırda dünyada ilk dəfə panno texnikası ilə ərsəyə gətirilən kitab olmaqla Ginnesin rekordlar kitabına düşə bilər.

Kitabın ilk səhifəsinə 2 ay vaxt sərf edilmişdir. Bütün işlər adi tikiş maşını ilə görülmüşdür. İncəsənət əsəri 200 kiloqram olmaqla 5 milyon avro dəyərində qiymətləndirilir. Quran 12 cild və 426 səhifədən ibarətdir.

MÜSƏLMAN KƏNDLİLƏRDƏN ABŞ-A MÜRACİƏT: "SƏN BİZİ ÖLDÜRÜRSƏN"

Pakistanın şimal-qərbindəki Xeybər-Paxtunxva bölgəsindəki yaşayış məntəqələri sürəklilə olaraq ABŞ-ın uçan pilotsuz təyyarələrinin hücumlarına məruz qalır

əks olunub.

"Not a Bug Splat" qrupu bildirir ki, bu təşəbbüsünün məqsədi dron zərbələri nəticəsində Pakistanda günahsız insanların ölümlərinə son qoymaqdır: "Dronlardan buraxılan raket və bomba zərbələri nəticəsində Pakistanda son 10 ildə 900 nəfər həlak olub. Həmin qurbanların 330 nəfəri uşaqlardır".

Kəndin sakinləri bu təşəbbüsü xilas variantı sayıblar.

"Hesab edin ki, bu plakat biz müsəlman kəndlilərin ABŞ-a müraciətidir. Sən bizi öldürürsən, ABŞ!" - yerli sakinlərdən biri deyib.

Dronlar hədəf seçdikləri yerlərə və insanlara raket-bomba zərbələri endirirlər.

2004-cü ildən bəri Pakistanda dronların hücumları nəticəsində 900-dən artıq insan həlak olub.

Milli.Az bildirir ki, beynəlxalq "Amnesty International" insan haqlarının müdafiəsi təşkilatının yaratdığı "Not A Bug Splat" ("Yanlış zərbəyə yox!") qrupu Xeybər-Paxtunxva bölgəsindəki kəndlilərdən birində tarlada nəhəng plakat yerləşdirib.

Plakat kosmik peykdən belə görünə bilər.

Tarladakı plakatda drondan buraxılmış raket partlayışı nəticəsində bacı və qardaşı həlak olmuş qızın fotosu

BUSINESS

US SECRETARY OF STATE: GETTING MORE GAS FROM AZERBAIJAN IS ON TODAY'S AGENDA

Baku, Azerbaijan, April 3

By Aygun Badalova

The United States and the EU have a lot of work to do in order to diversify their energy supplies, and getting more gas from Azerbaijan is in today's agenda, US Secretary of State John Kerry said at the U.S.-EU Energy Council Meeting in Brussels on April 2, 2014.

"Our agenda today, or at least part of it, is going to be to look at how we get more natural gas through what folks call the Southern corridor, from Azerbaijan to Turkey and on to Europe," said Kerry, whose remarks are posted at the U.S. State Department website.

He added that other means of transportation like construction of LNG (Liquefied Natural Gas) terminals and pipelines across Europe are being considered.

"But we, all of us, have to make certain that we are not dependent on one single source of energy," Kerry continued.

The Southern Gas Corridor is a project that will allow Europe to diversify its sources of hydrocarbon supply and strengthen energy security and enable

Azerbaijan to get a new market in Europe.

Gas to be produced as part of the Shah Deniz-2 project is considered as the main source for the Southern Gas Corridor.

The final investment decision was made on the second phase of the Azerbaijani Shah Deniz offshore gas and condensate field's development on December 17, 2013.

The gas to be produced within the second phase of the field's development will be exported to Turkey and to European markets by means of expanding the South Caucasus Pipeline and construction of the Trans-Anatolian Gas Pipeline (TANAP) and the Trans-Adriatic Pipeline (TAP).

Source: Trend

<http://en.trend.az/capital/energy/2258711.html>

POLITICS

EU PRESENTS PROGRESS REPORTS ON EASTERN PARTNERSHIP STATES

By Rikard Jozwiak

March 27, 2014

BRUSSELS -- The European Commission has presented updates on the progress made by the countries in its Eastern Partnership program.

The report outlines what was accomplished by its six eastern neighbors -- Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova, and Ukraine -- as well as highlighting policy areas where improvements are needed.

The report provides key clues as to the European Commission's future moves and will help determine where some of the 15.4 billion euros (\$21.2 billion) the EU will spend in its eastern and southern neighborhoods in the next seven years will end up.

In February, EU states discussed a so-called "European Package" of incentives for the six countries that would go beyond the current prize of Association Agreements.

Georgia and Moldova initialed Association Agreements at an EU summit in Vilnius in November 2013 and could sign them as early as this year.

WEF REPORT: AZERBAIJAN ENJOYS COMPETITIVE ADVANTAGE IN REGION

By Arthur Bayhan

On April 1, the World Economic Forum released its Global Enabling Trade Report for 2014.

The report places Azerbaijan in the 77th position out of 138 benchmarked economies.

Enabling Trade Index of 2014, which ranks Azerbaijan at 77 out of 138 countries, has four sub-indexes which are: Market access that ranks Azerbaijan at 66, border administration ranks Azerbaijan at 94, infrastructure ranks Azerbaijan at 45, and operating environment positions rank Azerbaijan at 58.

The report highlights that Azerbaijan's achievements in improving trade facilitations measures enjoy a competitive advantage in the region in the following areas: Customs transparency index (39), Ease of compliance with government regulation (19), Openness to foreign participation index (34), Ease of hiring foreign labor availability (30), Business costs of crime and violence (20), Quality of transport infrastructure (45), Quality of air transport infrastructure (46), Quality of railroad infrastructure (35), Efficiency of transport mode change (43), ICT use for business-to-business transactions (46), and Internet use for business-to-consumer transactions (50).

The Report also shows the areas that the Azerbaijani government needs to undertake more interventions to improve its competitive disadvantage. There is a need to focus on the areas, especially, of the import and export transactions. These areas are the number of the documents needed for import, which ranks Azerbaijan at 126 out of 138 countries included in the Report. The cost to import (US\$ per container) ranks Azerbaijan at 127, number of documents to export ranks at 121, cost to export, (US\$ per container) ranks it at 134, logistics competence ranks it at 134, and judicial efficiency & impartiality in commercial disputes ranks it at 106.

In the last couple of years Azerbaijan has been continuing to move up in the list of the global competitiveness rankings and is placed currently in the 39th position out of 148 countries. Indeed, Azerbaijan is leading even the most of the transition economies, even some of the new members of the European Union in the global competitiveness report of the WEF's Global Competitiveness Report of 2013.

In a rapidly integrating global economy, long-term growth will depend increasingly on trade facilitation and competitiveness towards developing a dynamic private sector to benefit from a globalized economy. To maintain its competitiveness advantage in trade facilitation in the region Azerbaijan needs to focus on the weaknesses identified in this report including lifting the existing import and export barriers.

The Global Enabling Trade Report assesses the trade

enabling landscape of 138 ranked economies, providing insight into the trade facilitation reforms. The Report also refers to the measures agreed by 159 members of the World Trade Organization (WTO) in December 2013, in Bali/Indonesia.

The report findings show that Singapore tops the overall rankings in the global enabling trade, Hong Kong placed in the second position and followed by Netherlands in the third. New Zealand ranked at 4, Finland at 5, United Kingdom at 6, Switzerland at 7, Chile at 8, Sweden at 9, and Germany at 10. The United States ranked at the 15th position out of 138 economies ranked in the report.

The WEF's Enabling Trade Report is one of the important policy tools for the governments to prepare a ground to benefit from trade to boost the economic growth and generate jobs. The Report stipulates that reducing even a restricted set of trade barriers halfway to the level of global best practices would yield close to a five percent increase in global GDP. To achieve these gains, governments would need to take a more supply-chain focused approach to trade reform, both in international coordination and domestic action. Indeed, the trade facilitation is the driving force of economic growth and growth is a crucial instrument to generate employment and in turn reduce poverty. Developing regions and smaller enterprises would see the largest gains from the WTO's measures stipulated in the Bali package.

The so-called, WTO's Bali package contains a number of measures, including trade facilitation, agriculture and cotton, and development issues to promote economic growth and jobs creation in developing economies. Basically, the WTO's Bali package aimed at moving forward the process of the Doha round. Furthermore, the Bali Package is in favor of the developing nations and developed countries alike.

Source: AzerNews

<http://www.azernews.az/analysis/65617.html>

INFORMATION SOCIETY STRATEGY TO BE IMPLEMENTED IN TWO STAGES

By Nigar Orujova

"National Strategy for Information Society Development in Azerbaijan for 2014-2020" will be implemented in two stages, Communications and High Technology Ministry reported.

"The first phase will cover 2014-2017 and the second one will be implemented in 2018-2020. Each stage will be accompanied by public programs," the report said.

The national strategy was approved by President Ilham Aliyev on April 2.

The draft of the first state program will be prepared within the next four months. The ministry will act as a coordinating entity for implementation of the national strategy.

National strategy is aimed at realizing the economic potential of the country, utilizing the existing capabilities and improving the governance methods in the age of modern technology.

The main objective of the strategy is to build an information society and effective use of its capabilities by citizens, society and the state for the sustainable socio-economic, cultural and economic development of the country, including the development of ICT.

Bringing ICT infrastructure and services to international standards, developing and strengthening the scientific and technological potential in the field of

high technology, increasing the role of "e-government" and ICT as well as improving human resources and information security are among the main goals of the strategy.

The great importance in the national strategy is attached to strengthening competitiveness and export of products in the field of ICT. Moreover, the development of high technologies including aerospace, nuclear and nanotechnology, biotechnology, electronics are also highlighted.

This February, Azerbaijan's ICT ministry called 2013 the most successful year in the last decade in the development of ICT.

Last year was declared the Year of ICT in Azerbaijan, and it was marked with a series of significant events such as launching Azerbaijan's first telecommunications satellite, Azerspace-1.

Moreover, last year saw a 10.7 percent increase in revenues of the ICT sector to over \$2 million. The sector demonstrated a growth by 14 percent.

Azerbaijan has also preserved its leading positions among CIS and Central Asian countries for internet penetration, which stood at 70 percent in 2013.

Source: AzerNews

AZERBAIJAN BECOMES TURKEY'S LARGEST FOREIGN INVESTOR

SOCAR's investments in Turkey are the largest direct investments, SOCAR Turkey Enerji head Kenan Yavuz said.

"SOCAR's direct investments exceeded \$14.9 billion made into the Turkish economy during 1923-2003". He also stressed the possibility for SOCAR's investments in Turkey's economy to reach \$20 billion as a result

of a number of projects. "While the projects in the power engineering and petro-chemistry, Azerbaijan became Turkey's largest foreign investor," Yavuz added.

SOCAR Turkey Enerji ranks second in Turkey's industrial production.

SOCAR Turkey Enerji A.Ş and SOCAR International DMCC OGG acquired a 10.32 percent stake in the Petkim petrochemical complex, increasing their stakes to 61.32 percent on March 30, 2012. 38.68 percent of the shares are in free circulation on the Istanbul Stock Exchange. Petkim Petrokimya Holding manufactures plastic packaging, fabric, PVC and detergents being the only Turkish producer of such products. The holding exports a quarter of its products.

Source: News.az

<http://news.az/articles/economy/87516>

İSTANBUL BƏLƏDİYYƏSİ PULSUZ İNTERNET XİDMƏTİ HƏYATA KEÇİRİR

İstanbulun istirahət parklarında və xiyabanlarında əhaliyə pulsuz internet xidməti göstərilir

Artıq fəaliyyətə başlayan layihə insanların istirahətini təmin etmək məqsədilə gerçəkləşdirilmişdir. Rəsmi məlumatda bildirilir ki, pulsuz və sürətli internet şəhərin iyirmidən artıq böyük park və bağını əhatə etmişdir.

İstanbullular bələdiyyənin bu layihəsini sevinclə qarşılamış və internetin xidmətindən həvəslə istifadə edirlər.

DÜNYANIN NƏHƏNG PROQRAM TƏMİNATÇILARININ REYTINGİ

“Microsoft” korporasiyası 65,7 milyard dollarlıq mədaxil göstəricisi ilə dünyanın nəhəng proqram təminatı istehsalçısı olaraq birinci sıradakı yerini qoruyub saxlamışdır

Bu barədə “Gartner” analitik şirkətinin son hesabatında məlumat verilmişdir. Hesabata əsasən, 2013-cü ilin yekunları üzrə satışdan 29,6 milyard dollar məbləğində gəlir əldə edən “Oracle” şirkəti reyting cədvəlində “IBM” korporasiyasını geridə qoyaraq ikinci yerdə qərarlaşmışdır. “IBM” korporasiyası isə 29,1 milyard dollarlıq nəticə ilə üçüncü yerə sıxışdırılmışdır. Dördüncü yerdə 18,5 milyard dollarla “SAP” şirkəti qərarlaşmışdır.

Nəhəng istehsalçılar onluğuna “Symantec”, “EMC”, “Hewlett-Packard”, “VMware”, “CA Technologies” və “Salesforce.com” şirkətləri də daxildir.

Hesabatda qeyd edilir ki, ötən il proqram təminatına global xərclər 4,8 faiz artaraq 407,3 milyard dollar təşkil etmişdir. Ötən il inkişaf etməkdə olan bazarlarda proqram təminatına əvvəlki illərdə olduğu kimi yüksək tələbat qeydə alınmamışdır. Bazara əsas təsiri istehsalçıların gəlir göstəricilərini artıran “Saas” şirkətinin həlləri göstərmişdir. Belə ki, “Saas” istehsalçısı olan “Salesforce.com” şirkəti 3,8 milyard dollarlıq nəticə ilə ilk dəfə nəhəng şirkətlər onluğunda yer almışdır.

QƏPİK ÖLÇÜSÜNDƏ KOMPÜTER

Çinin az tanınan şirkəti “Android” platformasında işləyən və daşınan elektronika istifadə üçün nəzərdə tutulmuş qəpik ölçüsündə “Newton” adlanan kompüter istehsal etmişdir

Cihaz görünüşcə “Raspberry Pi”yə oxşar inteqral lövhədən ibarətdir, lakin ölçüləri üç dəfə kiçikdir.

Belə həllər getdikcə bazarda populyarlaşır, belə ki əsasən daşınan və yığcam elektronika üçün nəzərdə tutulmuşdur.

“Newton” cihazı daxili prosessor, fləş yaddaş, “Wi-Fi”, “NFC” çiplə təchiz edilmişdir.

Çin şirkətinin nümayəndələri qeyd etmişlər ki, az enerji sərfiyyatı onların həllinin əsas üstünlüyüdür. “Newton” cihazı gözləmə rejimində 4 millivatt və iş rejimində 100 millivatt enerji sərf edir. Yeni sxem əsasında mərkəzi prosessor 1 qiqabayt-saniyə takt tezliyində işləyir, qrafik nüvə isə 720 p formatında videonu emal edə bilir. Lövhə 3 qiqabayt daxili yaddaşı dəstəkləyir.

YENİ BAŞ NAZİRLƏR

FRANSA - MANUEL VALLS

Fransa Prezidenti Fransua Olland martın 31-də Sosialist Partiyasının sağ qolunu təmsil edən Manuel Vallı (əvvəlki hökumətdə xarici işlər naziri) Baş nazir təyin etmişdir

Prezidentin keçmiş xanımı Seqolan Royal və Dijon şəhərinin meri Fransua Rebsaman yeni hökumətə daxil olmuşlar.

Yeni hökumətdə bəzi dəyişikliklər aparılmışdır. Ölkənin büdcə naziri Bernar Kazanov daxili işlər naziri vəzifəsini tutmuşdur. S. Royal ekologiya, energetika və davamlı inkişaf, F.Rebsman isə əmək naziri təyin edilmişlər. Digər nazirlər isə öz vəzifələrində qalmışlar.

Fransanın keçmiş baş naziri Jan-Mark Eroltun istefası Sosialist Partiyasının sol qolunun ölkədə keçirilən bələdiyyə seçkilərində məğlubiyyəti ilə əlaqədar olmuşdur.

QAZAXISTAN - KƏRİM MƏSİMOV

Aprelin 2-də Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev parlamentin palatalarının birgə iclasında ölkənin Baş naziri vəzifəsinə Kərim Məsimovun namizədliyini təqdim etmişdir

Keçirilən səsvermə nəticəsində Kərim Məsimov yekdilliklə Qazaxıstanın yeni Baş naziri seçilmişdir. Baş nazir vəzifəsindən əvvəl K.Məsimov Qazaxıstanın Prezident Administrasiyasının rəhbəri işləmişdir.

Həmin gün Nursultan Nazarbayev Baş nazir Serik Axmetovun istefasını qəbul etmişdi.

QIRĞIZISTAN - COMART OTORBAYEV

Qırğızıstan Prezidenti yeni hökumətin təyin edilməsi ilə bağlı fərman imzalamışdır

Qırğızıstan Prezidentinin mətbuat xidmətinin məlumatına görə, dövlət başçısı Almazbek Atambayev aprel 4-də yeni hökumətin üzvlərinin təyin edilməsi ilə bağlı fərman imzalamışdır.

Həmin gün yeni Baş nazir, müavinlər və hökumətin digər üzvləri təqdim olunmuşdur.

Almazbek Atambayevin fərmanı ilə Comart Otorbayev Qırğızıstanın yeni Baş naziri olmuşdur.

Dövlət başçısının digər fərmanları ilə Tayırbek Sarpişev Baş nazirin birinci müavini, Abdıraxman Mamataliev, Valeri Dil və Elvira Sarieva Baş nazirin müavinləri təsdiq olunmuşlar.

BMT BAŞ KATİBİ: “2015 - Cİ İL QLOBAL SEÇİM İLİ OLACAQ”

*BMT baş katibi Pan Qi Mun dünyanın təkbəşinə həll oluna bilməyən
böyük problemlər ilə qarşılaşdığını bildirib*

“Reuters” agentliyinin verdiyi məlumata görə, bunu Pan Qi Mun aprelin 4-də Praqa Universitetində çıxış edərkən bəyan edib.

“Hazırda biz yol ayırıcıdayıq. Bu gün dünyanın qlobal gündəliyində üç məsələ mövcuddur ki, onlar gələcək nəsillərin həyatına təsir göstərəcək: yoxsulluğun, aclığın, xəstəliklərin miqyasının azaldılması; sabit inkişafın irəliləməsi; iqlim dəyişikliyi problemi. Bununla belə, 2015-ci il qlobal seçim ili olacaq”- deyərək, Pan Qi Mun vurğulayıb.

Qeyd edək ki, 2014-cü ilin sentyabrında Nyu-Yorkda iqlim dəyişikliyi üzrə hüquqi razılaşmanın əldə olunması məqsədilə xüsusi sammit keçiriləcək.

RUSİYA VƏTƏNDAŞLIĞI ALMAQ HAQQINDA QANUNA ƏLAVƏ

*Rusiya Dövlət Duması aprelin 4-də asanlaşdırılmış qaydada Rusiya vətəndaşlığını almaq
haqqında qanuna əlavəni qəbul edib*

Qanuna əlavəyə əsasən asanlaşdırılmış qaydada Rusiya vətəndaşlığını rus dilinin daşıyıcıları olan, qohumları Rusiya Federasiyası ərazisində yaşamış və ya Rusiya İmperiyası və SSRİ-də yaşamış şəxslər ala bilərlər.

Bu tələblərə uyğun şəxslər Rusiyada daimi yaşamaq üçün vətəndaşı olduqları ölkənin vətəndaşlığından imtina etməlidirlər.

NATO-NUN YENİ BAŞ KATİBİ

*Norveçin sabiq baş naziri Jens Stoltenberq
NATO-nun yeni baş katibi təyin edilib*

APA-nın Şimali Atlantika Alyansının mətbuat xidmətinə istinadən xəbərinə görə, yeni baş katib oktyabrın 1-dən səlahiyyətlərinin icrasına başlayacaq.

Beş ildən artıqdır NATO-nun baş katibi postunu tutan Anders foq Rasmussenin səlahiyyət müddəti həmin gün başa çatacaq.

Jens Stoltenberq gəncliyində NATO əleyhdarı olub. Norveçin sabiq baş naziri hətta ölkəsinin təşkilatdan ayrılmasını müdafiə edirmiş. Bununla belə, o, sonradan NATO-nun hərbi əməliyyatlarına dəstək verib və budur, İttifaqın baş katibliyi üçün 28 ölkənin təsdiqini alıb.

2013-ci ildə parlament seçkiləri ərəfəsində paytaxt Osloda taksi sürücülüüyü edərək vətəndaşlara xalqdan biri olduğu mesajını verməyə çalışan Stoltenberq cəmiyyətin istədiyi səviyyədə olmadığını bəyan etmişdi. Taksidə müştərilərlə gizli dialoqunun yayımlanmasından sonra

Hər hansı sui-qəsdə hazırladığın zaman ən sonda səhnədə tək-tənha qalacağını gözaltına almalısən. Burada artıq nə hazırlıq məsəqləri, nə ardıcıl dubllar, nə də iştirakçıların dəyisməsi sənənin köməyinə yetişər, çünki qətlə yetirdiyin şəxsin son xırıltıları fonunda qəflətən pərdə yuxarı qalxacaq.

Mister Payper bütün bunları çox yaxşı anladığı üçün hər şeyi tam cidd-cəhdlə ölçüb-biçmişdi. Son illərdə onu üzüb əldən salan problemin ən sadə, etibarlı və əlüstü həlli ancaq sui-qəsd ola bilərdi.

Yanaqlarından qan daman və getdikcə kökəlməyə başlayan bu gülərlü, töşbərçə adam yasına nisbətən nə qədər cavan görünsə də, pensiya yaşı gəlib çatmışdı. Yəqin ki, həyatda özünə korluq vermədiyi üçün belə cavan qalmışdı. Anadangəlmə subay olan bu kişi bahalı viskilər içməyi, teatra getməyi, qolf oynamağı və gözəl evlər kiralamayı heç vaxt özünə çox görməmişdi. Ailə qaygılarından uzaq adamın bu cür nemətlərdən, bəlkə bəzilərinə xırda-xurus görünsələr belə, dadmasına onun bank kassiri kimi aldığı maaş da imkan verirdi. Bütün bu məsrəflərdən sonra maaşından az bir miqdar qaldığını söyləmək də yerinə düşərdi.

Bəli, o bu cür yaşamaya alışmışdı. İndi isə onu tək bir məsələ narahat edirdi: maaşından daha az və yeganə qazancı olacaq pensiya ilə əvvəlki kimi yaşaya biləcəkdimi?

Corc Manetti bankın müstərisinə çevrildəndən və vaxtaşırı mister Payperin kassa pəncərəsi önündə peyda olandan sonra o, öz probleminə qurtulmanın ən uyğun yolu kimi sui-qəsdə üstünlük verdi. Buna əsas verən başlıca səbəb isə Manettinin naqqal olmasıydı.

Bank dəftərlərində müştəri Manettinin tərəvəz ticarətində araçılıqla məşğul olduğu göstərilmişdi. Bir müddət sonra mister Payper Manettinin apardığı bank əməliyyatlarında aşkar bir qanunauyğunluq olduğunun fərqi varmışdı. Adətən, cümə günləri günortadan sonra, yəni bankın bağlanmasına az qalmış hesabdan beş, on və ya on beş min dollar çəkən Manetti bazar ertələri səhər tezdən aldığından daha böyük məbləği təkrar öz hesabına yatırır.

Günlərin bir günü Manetti ona:

- Cümə günü mənə təptəzə əskinaslar vermisiniz, - dedi. - Onlar bir-birinə yapışdığından mən oyunda yer pulunu lazım olduğundan çox qoymusdum.

- Deməli, siz kartçısınız - deyə, kassir baxışlarını bu iri cüssəli, əsmər bənizli müştəriyə dikdi.

Manettinin üzünə xoş bir təbəssüm yayıldı:

- Formal yanaşsaq, bəli, mister Payper. Amma kartçılar, adətən, əskinasların xıslığına qulaq kəsirlər, poker oynayanlar isə kartların xəfif pıçılığını duymağa qadirdirlər. Şəxsən mən poker oynamaqla öz çörək pulumu çıxarıram.

- Mister Manetti, əgər siz gələcəkdə də bizim müştərimiz olmaq istəyirsinizsə, öz... işləkləriniz barədə belə yüksək səslə danışmağı sizə heç məsləhət görməzdim.

Əslində, həmin andan etibarən Manettinin yaxası artıq mister Payperin "caynağına" keçmişdi.

- Haqlısınız. Bunu tamam unutmuşdum, - Qumarbaz safqəlbiliklə gülümsündü. - Təsəkkür edirəm, mister Payper. Heç kəsin ağına belə gəlməz ki, mən öz pullarımı sizin bankda saxlayıram. Çünki sirlərimi hamıdan gizli tutmağı uyğun bilirəm. Ən böyük sirlərimdən biri isə, mister Payper, özümü idarə edə bilməyimdirdi. Tərəfdaşlarıma çoxusu oyun vaxtı içirlər. Mən isə... heç vaxt. Bankdan çıxıb, düppədüz evə gedirəm, oyun qabığı yatıb gözümlün çimirini aldığımından digər oyunçular mürgüləyərək üçlüyü tuzdan ayırd edə bilmədiyi vaxt mən özümü əla hiss edirəm. Elə o arada mən onlara həlledici zərbəni endirirəm.

Manettini öldürmək niyyəti Payperdə, əslində, ona bəslədiyi paxıllıq hissindən doğmuşdu. Mister Payperin gözləri önündəcə bu müştərinin var-dövləti durmadan artırdı. Əlinin altından özgələrinin pulları sel kimi axıb gedən Payper bankda otuz illik sədaqətli xidməti üçün cüzi miqdarda pensiyaya göz dikdiyi halda, bu cavan oğlan heç bir əziyyətə qatlaşmadan az vaxtda özünü əməlli-başlı tutmuşdu.

Manettinin bu qəribə uğurlarının daha nə qədər davam edəcəyi də mister Payperə maraqlı gəlirdi. Yəqin ki, onun daimi oyundaşlarından birisi, əvvəl-axır özünün axmaq yerinə qoyulduğunun fərqi vararaq, qaranlıq bir dalanda ona tuzaq quracaqdı. O zaman həm Manetti, həm də ona umduğu səadətə bəxs etməyən pullar da ortadan qalxacaqdı. Yəni heç kəsə nəsis olmayacaqdı bu pullar, halbuki onlar mister Payperi dünya zənginlərindən birinə çevirməyə qadir idi. Ağına batan bu fikir onu heç cür rahat buraxmırdı. Digər tərəfdən isə, heç mister Payper özü də bu fikirdən qaçıb-qurtulmaq istəmirdi. Əksinə, axsamlar evdə, kreslosunda oturub, sodalı viski sümürdüyü zaman bu fikri daim cilalayır, içində bəsləyirdi. Əlinin altında nəqd on və ya on beş min dolları olsaydı, pensiyaya çıxdığı vaxt hər hansı bir qazançı işə ortaqlar, bundan əldə etdiyi gəlirlə öz qayğısız həyatını təmin edərdi. Çünki illər boyu adət etdiyi bu gözəl və rahat həyat tərzini eynilə davam etdirməkdən savayı taledən bir umacağı yox idi.

Amma bu mayanı ələ gətirmək üçün ən əvvəl Manetti ilə hesabı çürütmək gərəkirdi. Hər hansı bir bəhanə uydurmaqla onun evinə istənilən vaxt baş çəkmək, həlledici zərbəni isə Manettinin hesabdən iri bir məbləğ götürdüyü gün endirmək daha uyğun olardı. Mister Payperin evdə kiçik bir tapançası var idi. Lüləsi bədənə tam dirənmiş silahın tətiiyi basılırsa, atəş səsi, demək olar ki, eşidilməz olur.

Silahı isə sonra, bərədə gedərkən çaya tullamaq mümkün idi. Bu cinayətlə bağlı otuz ildən artıq "Nyu Amsterdam Trast Kompani" şirkətində çalışan, təmiz ad-san sahibi kimi tanınan bir bank məmurundan şübhələnmək isə heç kəsin ağına gəlməzdi. Çünki belə ciddi bir bankda çalışan məmurun cinayətlə ən cüzi bağlılığı da bankın imicinə kölgə sala bilərdi. Yəni hər hansı bir tanınmaz-bilinməz qumarbazdan ötrü nəhəng bir şirkəti ləkələməkdən ehtiyatlanan polis idarəsi də bütün bunları dönə-dönə götür-qoy etməli olacaqdı. Müqəssirin tapılmayacağı təqdirdə cinayət işi sonradan bağlana da bilər. Məhz bu son variantın baş tutacağına isə mister Payper daha artıq ümid bağlayırdı.

Amma hər halda bu işdə bir qədər risk payı da vardı. Qurban kimi seçilmiş şəxsin evinə girəndə və ya oradan çıxanda şahidlər onu görə və daha sonra tanıya da bilərdilər. Bankda işləməyən qatil isə, aydındır ki, Manettinin bank xidmətlərindən istifadə etdiyini sübut edən çek dəftərini və digər sənədləri məhv edə bilməzdi. Belə çıxır ki, mister Payper bu yolla getməməlidir, çünki ölənün üstündə tapılmayan pul məbləğindən mister Payperin xəbərdar olduğunu polislər o dəqiqə öyrənəcəkdilər. Əgər ölənün üstündə onun bankla əməkdaşlığı haqda heç bir dəlil-sübut tapılmazsa, onda bu cinayətdə bank məmurunun əlinin olmasına şübhə də doğa bilməzdi.

İş bu məcraya yönəldəndə adi suallara soyuqqanlı cavab vermək daha vacib sayılacaq. Əgər o, özünün həmin axşam evdə qıraətlə məşğul olduğunu alibi kimi göstərəcəkdisə, onda elə bu yola baş vurmaq lazım gələcək.

Daha bir sual da öz cavabını gözləyirdi: bəs pulları neyləməli? Onların şəhər kənarındakı banklardan birinə yatırılması ən əlverişli variant olardı. Əlbəttə, bu məqsədlə seyfi əvvəlcədən kiralamaq lazım gələcəkdi. Əgər qəsd cümə günü axşamı baş tutarsa, o, pulları bazar ertəsindən öncə banka təslim edə bilməyəcəkdi. Amma məsələ burasındadır ki, bazar ertəsi səhəri o, həmişəki kimi öz iş yerində olmalıdır.

Bu məqam çox vacibdir, çünki bu həlledici detal bütün qalan şübhələrin məhz ona doğru yönəlməsinə əsas verərdi. Deməli, pulların hesaba yatırılmasını bir az ləngitmək lazım gələcək. Bəlkə də bir neçə günlüyünə. Pulları evdə saxlamaq da təhlükəliydi. Bu yerdə mister Payperin ağına gözlənilməz bir ideya gəldi: o, pulları özüylə geriye, banka gətirib, digər pulların arasındaca gizlədə bilərdi. Orada onların izsiz-soraqsız yatacağına tam əminlik olardı. Təhlükə sovuşandan sonra isə bu məbləği o biri bankda açdıracağı seyfə

yerləşdirərdi.

Qurduğu ssenariyə mister Payper özü də heyran qalmışdı! Azsayılı və qısa replikalardan qurulmuş çox bəsit bir oyun çıxmışdı ortaya. Artıq Manetti onun gözündə canlı varlıq olmaqdan çıxmışdı, mister Payper onu, özünün baş rolunu oynayarkən işlədəcəyi bir butafor əşyası kimi görürdü. Hətta bir anlığa, Payper: "Təəssüf ki, tamaşaçılar və alqışlar olmayacaq" deyərək, heyifsiləndi.

Bundan iki həftə sonra Manetti öz hesabından böyük məbləğdə pul götürdü. Onun mister Payperə uzatdığı çekdə iyirmi beş min rəqəmi göstərilmişdi. Mister Payper heyrət dolu gözlərini çekdən çəkə bilmirdi. Corc Manetti təbəssümlə:

- Amma mister Payper, mən bilən, hesabda haradasa iki yüzlik daha qalmalıdır, - dedi. - Məbləği, həmişəki kimi, əlli dollarlıqlarla verin.

- Mister Manetti, bundan ötrü mən... xəzinəyə getməli olacağam.

- Oyunda əlimin gətirməsini diləyin mənə, mister Payper, - deyən Manettinin üzünə şux bir təbəssüm yayıldı. - Bu gün Uoll-stritin "əkə"lərindən biriylə masaya oturacağam. Kefin istəyən qumar gedəcək. Bu sayədə hesabımdakı məbləği iki qat artırmaq niyyətindəyəm.

Pul gətirmək üçün gedən Payper yolda öz-özünə: "Onu artırıb-artırmayacağını hələ bilmək olmaz" deyərək düşündürdü. "Bir də ki elə artırsan da, artırmasan da, bu çanaq sənin başında sınacaq. Sadəcə, bu səfər artıq əlli min dollardan ötrü. Səhərişi gün gəlib səni öldürülmüş və ya soğan kimi soyulmuş olaraq tapacaqlar. Yox, hər halda bununla hesabı günü bu gün, həm də oyundan əvvəl çürütmək lazımdır. O halda Manettidən qoparacağım məbləğ mənim güman etdiyimdən on min dollar artıq olacaq".

Mister Payper qurduğu tamaşanın sona yaxınlaşdığını anlayırdı: artıq pərdəni endirmək zamanı gəlib çatmışdı.

Axşam saat altı tamamda mister Payper əlcək taxdığı əlinin şəhadət barmağıyla Manettinin qapı zəngini çaldı.

Qapı cihazından Manettinin yarıyuxulu səsi gəldi:

- Kimdir yenə orda?

- Payperdir. Siz məni tanıyırsınız. Bankda işləyirəm. Bəlkə də narahat edirəm, amma sizi mütləq görməliyəm.

- Hə... Payper... Bankdan... Nə əcəb sizdən! Nə olub axı?

- Mənə elə gəlir ki, bu gün sizə bir qədər artıq pul vermişəm. Yuxarı qalxıb, bunu dəqiqləşdirə bilərəmmi? Hesabatda bir az əskiyim çıxdı, tərs kimi də bu günlərdə təftiş gözlənilir. Bazar ertəsi səhərdən etibarən bütün dəftər-darağımız yoxlanacaq.

- Əlbəttə olar, mister Payper. Yuxarı qalxa bilərsiniz. Qapı açıqdır.

Liftdən çıxan kimi mister Payper əlcəklərini çıxartdı. Önündən keçdiyi bütün digər qapıların ardından televizorların gurultusu - atəş səsləri, çığırtı və bağırıqlar aləmi başına götürmüşdü. Vestern filmi gedirdi. Bu cür xoşbəxt təsadüflə qarşılaşacağını mister Payper heç yatıb, yuxusunda da görə bilməzdi.

Manetti onu mənzilinin qapısında qarşıladı. Əynində gen pijama şalvarı və qısaqollu köynək var idi. Bir anlığa mister Payperin ürəyinə şübhə çökdü. Yəni belə iri cüssəli adamı kiçik bir qurşunla o biri dünyaya yollamaq olacaqdı? Hər halda, onunla əlbəyaxa dalaşmamaq üçün əldən iti tərپənmək lazım gələcəkdi.

Ev sahibi özünün gur səsi ilə onu qonaqpərvərliklə içəri dəvət elədi:

- Keçin içəri, mister Payper.

Özünü içəri dürtən Payper az qala yalvararaq:

- Mümkünsə, sakit danışın, mister Manetti, - dedi. - Ucadan danışmayın! Siz ki bankdakı qayda-qanunu yaxşı bilirsiniz. Bank məmurunun müştərinin evinə gəlməsi axı, yasaqdır.

- Doğrudan? Belə de! - deyərək, qapını örtən Manetti qəhqəhə çəkdi. - Hə, deyin görək nə olub axı?

- Belə görünür ki, mən sizə lazım olduğundan artıq bir minlik bağlaması vermişəm. Yəqin tələs-tələsdə olub. Yamanca əskiyim çıxıb.

- Bunu yoxlamaq su içmək kimi asandır, mister Payper. Bu saat bağlamaları təzədən sayıb, hər şeyi aydınlaşdırırıq.

...Mister Payperin evdən necə üsulluca sivişib çıxdığını heç kəs görmədi. Manettini o, arxadan vurduğu iki güllə ilə qətlə yetirdi. Əgər mister Payperin tapançanı arxadan ona söykədiyi zaman Manettidən çıxan heyrət

doğurucu inilti və televizorun hay-küyündə eşidilməz olan iki boğuc bağırçı nəzərə alınmazsa, hər şeyin yolunda getdiyini söyləmək olardı.

Evə döndüyü zaman Payper tapançanı və pulla dolu qəhvəyi rəngli torbanı sandıqda gizlətdi. Baş ağrısından çatladığı üçün nə zaman və necə yuxuya getdiyindən heç xəbər də tutmadı. Yerində uzanaraq o, tutduğu əməlin heç bir vəchlə ört-basdır edilməyəcəyindən doğan daxili vəhşət və boşluq hissinə qalib gəlməyə çalışırdı. Və yalnız buna nail olandan sonra hafizəsi yerinə qayıtdı.

Deyəsən, o, heç nədə maymaqlığa yol verməmişdi. Manetti ilə hesabı çürütmək isə zənn etdiyindən daha asan olmuşdu, çünki o hərif arxasını çevirən kimi mister Payper bir əl atəş açdı.

Bu o qədər ani oldu ki, onun dünəndən bəri qurduğu qəliz ssenaridən vaz keçməsində tərəddüdə yer qalmadı. İndi isə Nyu-Cersiyə gedən bərəyə minib, haradasa çayın ortasına yaxın bir yerdə kağız torbadakı tapançanı çaya tullamaq qalırdı. Bunun ardınca isə bazar ertəsi səhər tezdən oğurluq pulları öz kassasında gizlətmək lazım gələcəkdi. O, parlaq bir qələbə qazanmışdı! Bunun mükafatı olaraq isə öz gələcəyini təmin edəcək iyirmi beş min dollara yiyələnmişdi!

Bazar günü çıxan qəzetlərdə Manettinin ölüm xəbəri çap olunmuşdu. Mister Payper yazını böyük diqqətlə oxudu. Mərhumun üstündə tapılmış çek dəftərinə görə onun cümə günü öz hesabından pul çəkdiyi məlum olsa da, həmin pulların haraya qeyb olma müəmması nədənsə heç kəsi maraqlandırmamışdı. Mister Payper təəccüblə çiyinlərini çəkdi. Ancaq indi hər şey ona əyan oldu. Səhər polislər sənəddəki məbləğin həqiqətən alınıb-alınmadığını dəqiqləşdirmək üçün banka tökülüşəcəkdilər. O isə hər şeyi onlara açıb deyəcəkdi. Əsl həqiqəti deyəcəkdi - işin bütün ləzzəti də elə bundadır. Xırda bir təfərrüatı çıxmaq şərtiylə, yəni - bütün həqiqəti!

Bazar günü qəzetlərində Manetti haqqında çıxan yazıdan bankda heç kəsin xəbəri yox idi. Mister Payper oğurladığı pulları ehmalca öz kassasında gizlətdi. O biri gün istintaq xidmətindən serjant Henderson səhər tezdən bankda peyda olandan bir neçə dəqiqə sonra mister Payper bankın şöbə müdiri mister Farnsuortun kabinetinə dəvət edildi. Hələlik çox cavan olmasına baxmayaraq, özünü son dərəcə dürüst bir adam kimi tanıdan bu adamın yaxın gələcəkdə bu şirkətin müdir yardımçısı təyin olunacağına heç kəs şübhə bəsləməirdi. Kollecdə oxuduğu zamanlar yoldaşları bu cavana kübar davranışlarından, ağıl-kamalından dolayı "Hersoq" ayaması taxmışdılar. Amma bununla belə, mister Payper onun otağına girəndə müdir heç yerindən qımıldanmadı da. Həmin anda müdirin üzündən gəmissi dəryada qərq olmuş birisinin ağrı-acıları oxunurdu.

O, yanında duran yekəpər kişini göstərərək dedi:

- Payper, bu, serjant Hendersondur. İstintaq xidmətindən. Deyilənlərə görə, bizim müştərilərdən birisini qətlə yetiriblər!

Heç serjant Henderson da yerindən qalxmadı. Sadəcə, başını tərpətməklə mister Payperlə salamlaşdı. Mister Payper özlüyündə düşündü ki, ya mənə verər Allah, ya da bunlara. Hendersonun üzündəki ifadədən bir şey kəsdirmək imkansız idi. Mister Payperin ovucları artıq tərləməyə başlamışdı. O, polisin dəlici nəzərləri altında özünü zərrəcə itirmədi, üzünü mister Farnsuorta tərəf tutdu. "Həqiqəti aç söylə, cəmi birçə dəfə yalan deyə bilərsən, onda hər şey ötüb keçəcək" deyərək, daxilən özünə ürək-dirək də verdi.

- Elədir, ser. Mən də bu xəbəri dünənki qəzetdə oxudum. Soyadına diqqət yetirincə, onun daimi müştərimiz Manetti olduğunu fərqlətdim. Özüm gəlib sizə bilgi verəcəkdim, ancaq siz mənə qabaqladınız.

- Biz orada sizin bankın çek dəftərini tapmışıq, - deyərək, serjant Henderson söhbətə qoşuldu. - Dəftərdəki qeydlərdən bəlli olur ki, hadisədən əvvəl Manetti öz hesabından iyirmi beş min çəkibmiş. Amma pullar heç yerdə tapılmadı.

- Bəli, ser, - deyərək, mister Payper başı ilə bunu təsdiqlədi. - Həmin cümə günü günortadan sonra müştərimiz sözügedən məbləği əllilik əskinaslarla məndən almışdı. Hesabında isə haradasa yüz dollara yaxın pul saxlamışdı.

- Pulların seriyasını söyləyə bilərsiniz?

- Yox, ser. Çünki mister Manetti tez-tez hesaba pul qoyur və götürürdü. Bir də, nədənsə, həmişə köhnə əskinaslara daha çox üstünlük verirdi. Adətən, bu cür pulları beş yüz və min dollarlıq bağlamalar şəklində saxladığımızdan onların nömrələrini biz qeydə almırıq.

Serjant Henderson köksünü ötürüb:

- Hər halda, cümə günü gündüz sizin yanınızdan çıxdığı zaman onun üstündə iyirmi beş min dollar olduğu

bizə məlum oldu - dedi və mister Payperi süzdü. - Mənim bildiyimə görə, bu məsələ o gün təkcə sizə bəlli imiş.

Mister Payperin soyuqqanlı üzünə çaşqınlıq ifadəsi də əlavə olundu: "Əcəb ilişdik!"

- Bəyəm bu, mənə bəlli olmaya bilərdi ki? Hətta mən onu da bilirdim ki, həmin gün bizim bir neçə müştərimiz bankdan böyük məbləğdə pul almışdı.

- Yaxşı, yaxşı, - deyə, serjant onu sakitləşdirmək üçün əlini qaldırdı. - İnciməyin. Bütün mövcud faktları incələmək polisin vəzifə borcudur. Hə, bir də, cümə günü axşamı saat beşlə on arasında siz harada idiniz?

- Evdə. Kitab oxuyurdum, - deyə, mister Payper qətiyyətlə cavab verdi.

- Bir dəqiqə, - deyib, mister Farnsuort da söhbətə qoşuldu. - Otuz ildən artıqdır ki, Payper bankda çalışır! Pensiyaya gedəndə ona yaxşı aylıq vəsait kəsiləcək. Əgər o tipin üzərində xeyli pulun olduğunu təkcə Payper bilirdisə, onda belə çıxır ki, Payperin həmin axşam öz evində oturub kitab oxuması sizdə ancaq və ancaq şübhə doğurmalıdır, eləmi?! Əgər siz bu qətdə yalnız Payperdən şübhələnirsinizsə, onda onun hadisə yerində dəlil kimi çek dəftərini atıb getməsinə nə ilə izah edirsiniz? Sizin anlatdığınıza görə, Manetti qumarbaz imiş. Deməli, qatili də onun kimi haramzadaların arasında aramaq, mənəcə, daha məntiqli olardı!

Mister Farnsuortun polisə, istintaqın yanlış məcraya salınması barədə verdiyi bu "dərs" mister Payperin içini qürur hissiylə doldurdu.

- Təlaşlanmayın, mister Farnsuort, - deyə, serjant Henderson bir az yumşaldı. - Mərhumun yaşadığı evin sakinlərindən heç kəs nə bir şey görüb, nə də eşidib. Olay yerində əlimizdə ipucu olacaq heç bir əl izi də buraxılmayıb. Yəqin ki, silah da tapılmayacaq. Əgər faktları açıqdan-açığa incələməyə qalxsaq, əlbəttə ki, mister Payperin bu qətlə işləmə ehtimalı daha ağlabatandır. Amma bu, onun əməli deyil, çünki otuz il bankda kassir işləyən bir adam belə bir iş tutmağa risk eləməz. Ona görə də, bizim yalnız gözdə-qulaqda olmaqla, kimin isə əlli dollarlıqları sağa-sola xərcləyərkən yaxalanmasını gözləməkdən başqa bir çarəmiz qalmır. - Yerindən qalxan Henderson mister Payperə üz tutdu: - Məlumat üçün təşəkkür edirəm, Unutmayın ki, xətrinizə toxunmaq kimi bir niyyətimiz yox idi.

- Ölənin bizim bankın müştərisi olmasından qəzetçilərin xəbər tutmasını önləmək üçün bir şey edə bilərsinizmi? Əlbəttə ki, bundan ötrü sizlərə öz minnətdarlığımızı bildirməyin uyğun bir yolunu tapmaq şərtiylə.

- Uyğun bir yol tapacağınızı zənn etmirəm, - deyə, Henderson soyuqqanlı cavab verdi. - İmkan dairəsində sizin bankın adını çəkməməyə çalışacağım. Amma canı yaxalanarsa, Manettinin üstündə böyük məbləğdə pul olduğunu və deməli, adına bankda hesab olduğunu etiraf etməkdən başqa çarəmiz qalmayacaq. Xudahafiz.

"Budur, hər şey nöqtələndi" - deyə, mister Payper qalib kimi düşündü. Bundan belə xəfiyyətlər artıq Manettinin qumarbaz dostlarına girişəcəklər, bundan da bir şey çıxmıyınca cinayət işini bağlayacaqlar ki, bu məqsədlə boşuna pul və vaxt sərf olunmasın.

Baxışlarını yerdən qaldıran mister Payper bu səfər masanın o biri başında oturan mister Farnsuortun baxışlarının mənəngənəsinə düşdü. O, sözünə belə başladı:

- İşlər fırtındır, Payper. Hətta çox pisdır. Belə bir tipə bank hesabı açdığımız üçün başımız möhkəm ağrıya bilər.

Amma mister Payper heç də belə düşünmürdü:

- Mister Farnsuort, belə yağlı müştəridən vaz keçə bilməzdik axı.

- Bu məqam çox da vacib deyil, Payper, çünki heç nəyi dəyişdirmir. Bu serjant ona rüşvət təklif etdiyimi açıb desə, onda nələr olacaq?

- Niyə bunu etsin axı? - deyə, mister Payper inamla cavab verdi. Onun nikbinliyi lap kəllə-çarxa vurmuşdu. Hətta zənn edərdin ki, müdiri ilə müqayisədə, qətl işləmiş birisi kimi onu belə xırda məqamlar daha az narahat edirdi. - Bir də ki biz özümüz qara-qışqırıq salmasaq, heç kəs bir şey öyrənməyəcək.

- Özünüzi axmaq yerinə qoymayın, Payper! Siz də yaxşı bilirsiniz ki, mən bunu rəhbərlikdən gizlədə bilmərəm. Üstəlik, onun kimisinə niyə hesab açdığımızın səbəblərini isə bir şəkildə əsaslandırmağam. Bütün bunlar isə mənim gələcək planlarımı yerlə bir edə bilər! - deyə, o, köks ötürdü.

- Qoy oturmuşuq, mister Farnsuort! Mənə elə gəlir ki, siz milçəkdən fil düzəltməkdə çox mahirsiniz.

Mister Farnsuort onu əsəbi şəkildə süzdü:

- Deməli, sizə belə gəlir, eləmi? Bəlkə sizin fikrinizə görə, müştəriləri cinayətə qurban gedən müdir müavinlərini banka rəhbər vəzifəyə təyin edirlər?! Ən pisi də odur ki, bu mərhum bizim sənədlərdə tərəvəz ticarətində araçı kimi göstərilir.

Mister Payper anlayırdı ki, indi mister Farnsuortu birtəhər sakitləşdirmək lazımdır, onun əsəbiliyi işlərə ancaq xələl gətirə bilər:

- Amma, mister Farnsuort, axı, müştərinizin həqiqi məşğuliyyətini siz haradan biləydiniz! Yuxarıdakılar üçün bu, əhəmiyyətsiz bir şeydir.

- Onlar üçün hər detalın əhəmiyyəti var! - deyən mister Farnsuort bir də köks ötürdü. - Əksinə, düşünəcəklər ki, mən kimlərlə iş tutduğumdan xəbərsizəm. - Mister Farnsuort gözlərini qıydı.

- Deyəsən, siz bayaq dediniz ki, o həmişə sizin xidmətinizdən faydalanırdı? Eləmi? Belə çıxır ki, o, məhz sizdə hər hansı şübhə doğurmurdu? Hətta sizdən ancaq sürtülmüş, köhnə əskinaslar istəsə belə?

Mister Payper beynini tam gücüylə işə saldı. Əgər müdir Manettinin müştəri kartını incələməyə qalxarsa, onunla bağlı əməliyyatlarda dəqiq bir qanunauyğunluq tapa bilərdi. Belə bir müştərinin kimliyinə ancaq maymaq bank məmuru məhəl qoymazdı, Halbuki, bank kassiri kimi o, müştəriylə bağlı yaranan şübhələrini öz müdiri ilə paylaşmalıydı. Həm də ki son otuz ildə bu bankın mənafehlərinə nöqtə-vergülünə qədər uyan, onlara tabe olan bir bank məmuru!

- Payper! Mən sizə sual verdim! Onu cavablandırın!

Özünü qaşqabaqlı göstərən mister Payper dilə gəldi:

- Mister Farnsuort, etiraf etməliyəm ki, içimdə bəzi şübhələr baş qaldırmışdı. Manetti ara-sıra ağzından bəzi sözlər qaçırdı. Buna rəğmən, hesabındakı vəsait durmadan artdığından mən onu karlı müştəri hesab edirdim. Bank ondan mənfəət əldə edirdi, deməli, bir müdir kimi, mister Farnsuort, siz də ondan ancaq fayda görürdünüz. Əlbəttə, mənim daha ehtiyatlı olmam gərəkirdi. Amma indi qarşınızda and içməyə hazıram ki, mənim davranışlarım ancaq xoş niyyətlərdən qaynaqlanırdı.

Bütün bu sözlər mister Farnsuortu zərrə qədər də rəhmə gətirmədi. O, qəzəblə çımxırdı:

- Cəhənnəmə gedən yolun nə ilə döşəndiyi sizə bəllidir, ya yox?

Bu sözlər, mister Payperi lap özündən çıxartdı: "Deyəsən, bu xəmir çox su aparacaq axı! Daha bunun qabağından qaçmaq yetdi mənə!"

Odur ki, sakit tövrlə sözə başladı:

- Mister Farnsuort, məncə, artıq siz ölçü hissini itirməkdə və vəzifə səlahiyyətlərinizi aşmaqdasınız. Mən otuz ildən artıqdır ki, bu şirkətdə çalışıram. Özünüz də bayaq etiraf etdiniz ki, çox gözəl reputasiyam var. Bütün bu illər ərzində bircə dəfə də olsun töhmət almamışam. Əgər bu səfər töhmət alsam belə, məncə, bu cəzanı mənə siz yox, mən sizdən daha yaxşı tanıyan, daha yüksək səlahiyyət sahibləri verə bilər.

Mister Payper ürəyində: "Qoy bu burnu selikli uşaq öz həddini bilsin!" - deyə, düşündü. Amma bu "burnu selikli uşaq" mister Payperə daha da qəzəbləndi:

- Şübhəli müştərinin bank hesabı haqda rəhbərlikdən bilgi gizlətməklə siz, bağışlanmaz xəyata yol verməniz azmış kimi, indi qalxıb gözəl reputasiyanız qarşılığı özünüə bir yol da olsa, xəta etmə haqqı tanıyırsınız?!

Bunu deyərkən mister Farnsuort irəli əyildi və uzun barmağı ilə mister Payperi hədələdi:

- Belə oldu! Onda mən də sizə bir müjdə verəcəyəm! Onsuz da itirəcəyim bir şey yoxdur, bəlkə də bu başabəla müştəri ilə bağlı belə sərt tədbirə əl atdığım üçün rəhbərlikdən ancaq tərif eşidəcəyəm. Payper, sizin işinizə son verirəm!

Bu sözlərin ondan ötrü nə ifadə etdiyini hələlik anlamayan mister Payper:

- Buna sizin səlahiyyətiniz çatmaz! - deyə, bağırdı. - Mənim reputasiyam...

Mister Farnsuort çımxırdı:

- Lənətə gəlsin sizin reputasiyanız! Demək, sizcə, buna səlahiyyətim çatmaz, hə? Ona hələ baxarıq! - deyib, qəzəbli baxışlarını mister Payperdən ayırmadan əlini telefonun dəstəyinə atdı və:

- Martinsonu çağırın... Allo! Martinsondur? Bu andan etibarən baş kassir sizsiniz. Payperdəki bütün nəqd pulu təcili ondan təhvil alın! - dedi.

Tərcümə: Azad Yaşar

**ARAZ ASLANLININ
"YENİ KÜRESEL MÜCADELEDE KAFKASYA VE KARABAĞ SORUNU"
KİTABI**

Doç. Dr. Yalçın Sarıkaya

Dış Politika Araştırmaları Merkezi // 03 Mart 2014

Xəbər verdiyimiz kimi ("Xəzər Xəbər", dekabr 2013), Xəzər Universitetinin Tarix və arxeologiya departamentinni müəllimi Araz Aslanlının "Yeni Küresel Mücadelede Kafkasya və Karabağ Sorunu" adlı kitabı ötən il Ankarada çapdan çıxmış və dekabr ayında Mərmərə Universitetində təqdimatı keçirilmişdir. Kitab haqqında türkiyəli müəllifin yazdığı elmi rəyi oxuculara təqdim edirik.

Türkiye'de Karabağ sorununu konu alan akademik tezlerin sayısı 40 civarındadır. Bunların yüksek lisans düzeyinde ilki (1989) Nesrin Sarıahmetoğlu'nun Prof. Dr. Nadir Devlet danışmanlığında hazırladığı tez, doktora düzeyinde ilki ise Cemalettin Taşkıran'ın (1994) Prof. Dr. Abdülhaluk Çay danışmanlığında hazırladığı tezdır. 1990'lar boyunca Karabağ konusunda yapılan akademik çalışmaların genelinde siyasî tarih eseri olma özelliği göze çarpmaktadır. Ancak 2000'li yıllarla birlikte, konunun hukukî, sosyal, jeopolitik, iletişimsel gibi boyutlarının daha fazla konu edilmeye başlandığı görülmektedir. Bunlara ayrıca yazılan bazı değerli akademik makalelerle çeşitli düşünce kuruluşlarının yayınladıkları analiz ve raporları da eklemek mümkündür. Ancak Karabağ sorununu kapsamlı biçimde ele alan Türkçe kitap sayısı üçü geçmemektedir.

Tanınmış Güney Kafkasya uzmanı Araz Aslanlı tarafından yazılan ve EkoAvrasya Yayınları tarafından okuyucularla buluşturulan kitap, meselenin kapsamlı şekilde tahlil edilmesi açısından büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Kitabın Türkiye Türkçesi ile basılmış olması Türkiye'deki okurlar için büyük bir avantajdır.

Konunun uzmanı olmayan ve Karabağ sorununu anlamak isteyen okurların, gazetecilerin, uluslararası ilişkiler öğrencilerinin ve bölge araştırmacılarının te-

mel başvuru kaynağı niteliğindeki bu kitap, alanın en güncel ve en analitik çalışmalarından biridir. 142 sayfalık bu eser, “bölgesel analiz” çabasındaki eserlerde sık sık gördüğümüz ve “alanla ilgili her bilgiyi ihtiva etsin” kaygısıyla gerçekleştirilen “bilgi yığılması” kusurundan bütünüyle uzaktır. Sorular sorarak cevaplar verilen kitapta şu hususların altı çizilmektedir:

- Karabağ Sorunu 1980'lerin ikinci yarısında ortaya çıkmış görünse de sorunun kökleri daha derindedir.
- Bu tarihî derinlik konuyu “tarihî sorun” hâline getirirse de sorun hukuk sorunu olarak görülmeli, öyle ele alınmalıdır.
- Sorunun öne çıkan bir diğer özelliği, Ermenistan'ın “yayılmacılık” siyasetinin sonucunda ortaya çıkmış olmasıdır.
- Azerbaycan'ın toprak bütünlüğünün mutlaka ve hiçbir ön şart ileri sürülmeksizin kabul edilmesi yanında, Ermeni azınlığın temel hak ve özgürlüklerinin uluslararası hukuk kurallarına uygun biçimde garanti edilmesi gerekir.

Yazar, konuyu altı bölüm hâlinde incelemektedir. Birinci bölümde “Kafkasya'nın Yeni Küresel Mücadele”deki yerini bulmaya/anlamaya çalışmaktadır. Kafkasya analizlerinin çoğunda okuduğumuz üzere, bölgeyi -nesne olarak- coğrafyacı gözüyle jeopolitik değere boğmak yerine, aktörlerin/öznelerin perspektifinden değerlendirmektedir. Özneler ise Rusya, Türkiye, İran, Çin, Batı ve özel olarak ABD biçiminde sıralanmaktadır. Bölge ülkelerinin dış politikaları oldukça kısa bir biçimde özetlenmiştir. Son 20 yılda Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'da yönetimde bulunan kişi ya da grupların dış politik yönelimleri açıkça ortaya konulmaktadır. Her üç ülkede bağımsızlığın ilk yıllarındaki belirsizliklerin hâkimiyeti ve takip eden yıllarda güçlenen Batı yanlısı tutum (Azerbaycan özelinde Türkiye yanlılığı kaydıyla) gösterilmekte, Ermenistan'da ise daha sabit bir Rusya yanlılığı izlendiğine vurgu yapılmaktadır. Kitapta Gürcistan dış politikasına ilişkin paragraflar arasında kısmî kopukluklar olmasına rağmen, öz

itibarıyla, Şevardnadze dönemindeki denge politikasına karşın “Kadife Devrim”den itibaren net bir Batı yönelimi olduğunun altı çizilmektedir.

Aslanlı'nın “Dış Güçler” denilen ABD, Rusya, Türkiye, İran ve Çin'in bölgeye ilişkin politikalarının analizi kapsamında ifade ettiklerinden yola çıkarak her bir “güç” için aşağıdaki öncelikler sıralanabilir:

- ABD için: Rusya, enerji ve lojistik.
- Rusya için: Nüfuz, güvenlik, enerji
- Türkiye için: Enerji, nüfuz, açılım
- İran için: Güvenlik
- Çin için: Prestij ve enerji.

Bu aktörler dışında Almanya, İsrail ve bazı Arap devletlerinin de Kafkasya siyasetine daha yakın ilgi duyacakları, bölgedeki mücadelede açık veya örtülü biçimde yer alacakları belirtilmektedir.

Kitabın ikinci bölümünde “Karabağ Sorununun Tarihçesi” anlatılmaktadır. Karabağ sözünün etimolojisinden Ermeniler'in de kullandığı Arşak/Arsak sözünün etimolojisine, Albanlar'dan Hazarlar'a, Akkoyunlu, Karakoyunlu ve Safeviler'den Gacar devrine kadar binlerce yıllık geçmiş, konuyu ilgilendiren nirengi noktaları itibarıyla ele alınmakta ve aktarılmaktadır. Tarihî sürecin uzun tutulmamış olması ve 1990 sonrasındaki gelişmelerin merkeze konularak konunun ele alınması yerindedir. Zira konu güncelliğini sürdürdüğü için yakın tarihin olayları hatırlanmalıdır.

Bu bölümde, Karabağ'daki ilk olaylar (özellikle Ermeni milislerin yol kesme, adam öldürme eylemleri), Sumgayıt olayları ve 20 Ocak Katliamı hatırlatılmaktadır. Bu çerçevede, Dağlık Karabağ Özerk Bölgesi (DKÖB)'nin Arşak Ermeni Cumhuriyeti'ni ilân etme girişimi ile 1991 sonbaharında Yeltsin ve Nazarbayev'in arabuluculuk girişimleri, şimdiye dek diğer eserlerde üzerinde az durulan bir ayrıntıdır. Aslanlı, bu süreçte bir uzlaşıya varılmış olduğunu belirtmekte, ancak Azerbaycanlı, Rus ve Kazak asker-sivil yetkilileri, gözlemcileri, akademisyenleri taşıyan bir helikopterin Ermeniler tarafından düşürülmesi olayının (saldırıdan sağ kurtulan olmamıştı) krizi yeniden alevlendirdiğini ortaya koymaktadır.

Çatışmaların başlamasından sonra Azerbaycan içinde yaşanan siyasî kriz ortaya konmakta, Hocalı Katliamı, sadece sonuçları itibarıyla değil, hedefleri bakımından da izah edilmektedir. İran'ın o sıralarda yaptığı arabuluculuk girişimlerinin hiçbir sonuç vermemiş olmasının ve Şuşa ile Lâçin gibi iki önemli stratejik mevkinin işgalinin aynı zamana denk gelmesinin, Azerbaycan kamuoyunda İran'a yönelik şüpheleri artırdığına işaret edilmektedir.

Azerbaycan'ın üst üste aldığı mağlubiyetlerin halkta doğurduğu tepki ve infialin yönetimi sarsması ve değiştirmesi süreci konusunda fazla ayrıntıya girilmemiş olduğu dikkat çekmektedir. Bunun yerine, dönemler ve liderler itibarıyla adımlar-kazanımlar-

kayıplar üzerinde durulmaktadır. Bugün hâlâ meselenin etrafında adını sıkça işittiğimiz “Minsk Grubu”nun oluşma süreci ve BM tarafından sorunun çözümüne dönük temel mekanizma hâline getirilişi (ancak sorunu çözemeyişi) iyi açıklanmaktadır. Elçibey döneminde Dışişleri Bakanı olan Tofiq Qasımov'un ve o zamanki BM Daimî Temsilcisi Hasanov'un (sonradan Dışişleri Bakanı olmuştur) girişimleriyle BM Güvenlik Konseyi'nde önemli adımlar atılmıştır ve bunların en somut olanı 1993'te 822 sayılı kararın çıkartılmış olmasıdır. Ermenistan tarafı, ülke olarak suçlanmamak ve ileride yaptırıma muhatap olmamak için taraf olmadığını ve konunun Azerbaycan ile Dağlık Karabağ Ermenileri arasında olduğunu iddia etse de 822 sayılı karar Ermenistan'ı işaret etmiş, Kelbecer'in ve diğer işgal edilmiş yerlerin Azerbaycan'a ait olduğunu ortaya koymuştur. Bu kararı, benzer mâhiyetteki 853, 874 ve 884 sayılı kararlar takip etmiştir.

Kitabın üçüncü bölümü sorunun çözümüne yönelik girişimleri başlangıcından bu yana (2013 yılına) kadar incelemektedir. Bu kapsamda, çözüme yönelik girişimler şu şekilde sınıflandırılmıştır: Azerbaycan ve Ermenistan yetkilileri arasındaki temaslar, uluslararası kuruluşların kendi toplantılarındaki değerlendirmeleri, çeşitli devletlerin çeşitli düzeylerdeki yetkililerinin kendi aralarında konuyu değerlendirmeleri, yabancı devlet ve/veya kuruluşların arabuluculuk girişimleri, Azerbaycan ve Ermenistan STK'ları arasındaki görüşmeler, resmî kuruluşlar ve STK'lar tarafından gerçekleştirilen konferans vb. organizasyonlar, Azerbaycan ve Ermenistan yetkililerinden oluşan heyetlerin ortak ziyaretleri yoluyla temaslar...

Azerbaycan kamuoyunda “Garabağ üzre danışıklar” biçiminde klişeleşen ve pek de umut vaâd etmeyen bu gibi görüşmeler, kronolojik olarak bu bölümde masaya yatırılmakta, her biri bakımından başarısızlığının sebepleri de not edilmektedir. Bölümde üzerinde en çok durulan metin, 2007 yılındaki Madrid görüşmeleri sonrasında taraflarca benimsenen “Madrid İlkeleri” olmaktadır. Yazarın verdiği bilgilerden anlaşılmaktadır ki, bu ilkelerin uygulanmasına dönük irade daha çok Azerbaycan tarafında olup Ermenistan bu konuda ayak sürümektedir.

Karabağ sorununa ilişkin görüşmelere tesir eden iki ardıl olay, Kosova'nın bağımsızlığı ile Ağustos 2008 Savaşı olacaktır. Yazar, bir taraftan Kosova ve Karabağ sorunlarının birbirlerinden ayrı şartlar taşıdıklarını ortaya koyarken, diğer taraftan da yetkililerin açıklamalarına dayanarak Kosova'nın bağımsızlığına ilişkin AB, AGİT, Rusya, Ermenistan ve Azerbaycan taraflarının siyasetini incelemektedir. Ağustos 2008'de Abhazya ve Osetya üzerinden Rusya'nın Güney Kafkasya'ya yeniden girişi ve Gürcistan toprak bütünlü-

günün ortadan kaldırılmasının Azerbaycan ve Ermenistan için dikkatle izlenmesi gereken bir süreç olduğunu ifade etmektedir. Batı'nın da bu savaşın mesajının bu iki ülke tarafından alınmasını istediğini belirten Aslanlı, 2008 Savaşı'ndan sonraki temasların Rusya merkezli olduğuna dikkat çekmektedir.

Sorunu biliyoruz, ya çözüm? "Sorunun Niteliği ve Çözümü" başlıklı bölümde, yazar, çözüm için iki şart ortaya koymaktadır: 1) Azerbaycan toprakları üzerindeki Ermenistan işgalinin tamamen ve koşulsuz olarak ortadan kaldırılması. 2) Azerbaycan içerisindeki Ermeni azınlığın durumu ve onların haklarının ne şekilde sağlanacağı konusuna açıklık getirilmesi.

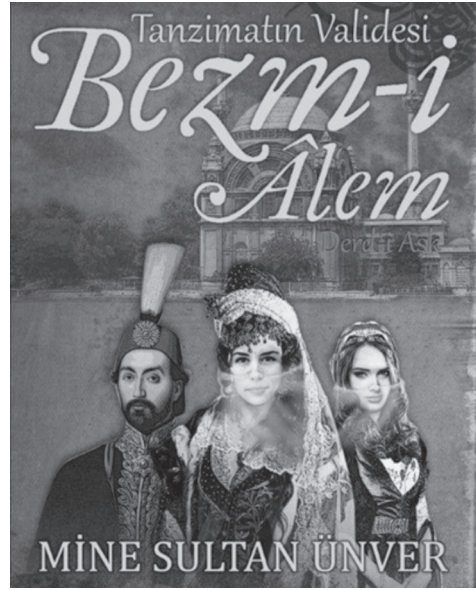
Peki, 1'nci şart nasıl gerçekleşebilir? Yazara göre, bu konuda da iki yol bulunmaktadır: 1) Azerbaycan ve Ermenistan uluslararası garantisi olan bir barış planını kabul eder ve bunu uygular. 2) Azerbaycan meşru müdafaa yoluna başvurarak topraklarını işgalden kendisi kurtarmaya çalışır.

Bu hâlde, yazar, meşru müdafaa hakkını, Sertaç Başeren ve Funda Keskin gibi devletler hukuku alanının önde gelen Türk akademisyenlerden de yararlanarak incelemekte, sonra konuyu Karabağ bağlamında test etmektedir. Bu noktada, BM hukuku bakımından tam bir müdafaa hakkından yararlanabilmek için Azerbaycan'ın dikkat edeceği hususların altı çizilmektedir. Ayrıca yazar, konunun çözümü için ikinci şart bağlamında ifade ettiği "azınlık hakları" boyutunu da hem olgu olarak incelemekte, hem de bu boyutu Azerbaycan'daki azınlıklar ve azınlık hakları bağlamında Ermeni azınlık başlığı altında toplamaktadır.

Sonuç olarak yazar; her ne olursa olsun öncelikli meselenin Azerbaycan'ın toprak bütünlüğü olduğunu, bunun ardından Azerbaycan'da yerel yönetimlere ve azınlık haklarına ilişkin düzenlemelerin daha da geliştirilmesi ve hatta bu alandaki uygulamaların uluslararası denetime açık tutulması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, özellikle Azerbaycan içindeki Ermeni azınlığın uluslararası kuruluşların yardımıyla güvence altına alınması, sosyal, ekonomik, kültürel alanlarda gelişimlerinin sağlanması gerektiğine işaret etmektedir.

Eserde, Karabağ sorununun çok önemli bir parçası olan "kaçgınlık ve köçgünlük" meselelerine, bunların geri dönüş süreçlerinin hukukî boyutlarına etraflıca değinilmemiş olması, önemli bir eksiklik olarak ortada durmaktadır. Zira mesele çözülsün dahi çözümün Azerbaycanlı iç muhacirleri nereye koyacağı meçhuldür. Bu konuda Ermeni tarafının ısrarlı bir direnişi ile karşılaşılabilir gibi, yeterli siyasî irade ve çok taraflı tedbir bulunmaması hâlinde yeni çatışmaların ortaya çıkması da mümkün olacaktır.

BEZM-İ ALEM VALİDE SULTAN'IN HAYATI ROMANLAŞTI

Tanzimat Dönemi'nin önemli aktörlerinden Bezm-i Alem Valide Sultan'ın romanı yazıldı. Yazar Mine Sultan Ünver'in kaleme aldığı 'Tanzimatın Validesi Bezm-i Alem, Derd-i Aşk' isimli roman Selis Kitaplar tarafından yayımlandı. Kitabında Tanzimat Dönemi gibi önemli bir döneme ait ayrıntılar veren Ünver; Fransa'nın Jeanne D'Arc'ı, Rusya'nın Katerina'sı ve Britanya'nın meşhur Elizabeth'inin Batı tarih yazarlarının kahraman olarak sundukları kadınlar olduğunu belirterek, şunları kaydetti:

"Ya bizim kadınlarımız! Zihnimizde oluşmuş imgeye göre tarihte bizim kadınlarımız hep acziyet sembolü olarak aksettirilmiştir. Kimi zaman analığına ya da hayırlarına dem vurularak yüceltilenler olsa da Hürrem Sultan gibi örneklerle ekseriyetle fitnelere sebep gösterilmişlerdir. Zira tarih, imparatorluklar ile meşhur insanların olduğu kadar hakikatlerin de mezarıdır. Bizim tarihimiz de pek çok kadın kahramanla şanlıdır. Bezm-i Âlem Valide Sultan cahili olduğumuz nice kutlu kadınlarımızdan bir tanesidir."

Romanında Tanzimat Fermanı'nın ilanının ardından vuku bulan olayları kurgu ile harmanlayan Ünver, bu dönemin önemli aktörlerinden olan Bezm-i Alem Valide Sultan'ın fakirin fukaranın himayedarı, garip gurebanın yardımcısı olduğunu dile getirdi.

Yazar 'Tanzimat'ın Validesi Bezm-i Alem" ile Osmanlı'nın son dönemlerine ayna tutuyor. Bir kadının hikayesi ekseninde Osmanlı'yı çöküşe götüren nedenleri ve tutunma çabalarını da ortaya koyuyor.

www.zaman.com.tr
05.03.2014

VLADİMİR SOLOUXİN

Vladimir Soloukhin XX əsr rus ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən biridir. 1924-cü il iyunun 14-də Vladimir vilayətinin Alepina kəndində kəndli ailəsində anadan olmuşdur. 1951-ci ildə M. Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunu bitirən V. Soloukhin şair, nasir və publisist kimi tanınmışdır.

Solouxinin şeirləri yaradıcılığının ilk dövründə formaca ənənəvi səciyyə daşısa da, sonralar o, vəzn və qafiyədən imtina etmiş, sərbəst formada yazıb yaratmışdır. Ədibin nəsr əsərləri assosiativ quruluşu və hadisələrin arxa planda verilməsi, publisistik rəcətləri etibarilə özünəməxsusluğu

ilə seçilir və rus ədəbiyyatının "kənd ədəbiyyatı" qisminə aid edilir. Əsərləri bir sıra xarici dillərə tərcümə olunmuş və ədəbi mükafatlara layiq görülmüşdür.

V. Solouxin 1997-ci il aprelin 4-də Moskvada vəfat etmiş, vəsiyyətinə görə doğma kəndi Alepinada dəfn olunmuşdur.

1964-cü ildə yazılmış bu şeir çox xoşuma gəldi və onu tərcümə etmək istədim. Peşəkar tərcüməçi olmadığımndan qüsurlarımın olacağını da bəri başdan qəbul edirəm.

Vurğun Əyyub

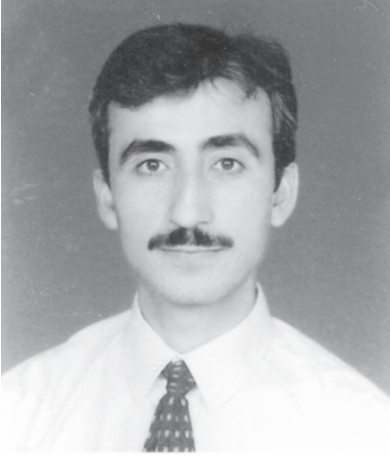
QURDLAR

Biz qurduq!
İtlərə baxanda azdır sayımız.
Tükənməkdədir ildən ilə
qoşalülə səmindən soyumuz.
Qurşuna düzülmüş məhkumlar kimi
Sərildik toprağa biz zarımadan.
Yasaqlar altında yaşasaq belə,
Ayaqda qalmaqı bacardıq hər an.
Biz qurduq!
Bizi barmaqla da saya bilərsiz.
İtlərlə olsa da eyni cinsimiz,
Fəqət barışmaqı bacarmadıq biz.
Sizlərə isti yal,
Bizə qismət oldu
sazaqlı çöllərdə aclıq,
vəhşi heyvan cığıruları,
ulduzlu gecələrdə
lal qar yığınları.
Yanvarın yalquzaq şaxtalarında
Sizə yer verirlər daxmalarında.
Bizimsə bağlanıb tamam yolumuz,
Artıq yetişməkdə məşum sonumuz.

Sizlər dəşiklərdən seyr edərsiniz
Azad yürüyərkən meşələrdə biz.
Sizlər də bir zaman qurd tək idiniz,
Ancaq əslinizə arxa çevirdiniz.
Sizlər də əzəldən
qurd yarandınız.
Elə ki, yem verdilər,
ev keşikçisinəcən
xırdalandınız.
Bir qab yala uydunuz,
quyruq buladınız,
şıvranaqdan sevinc duydunuz.
Boğazınızda zəncir və xalta...
Layiqsiniz bu mükafata!
Ova çıxanda biz
it damında siz
tir-tir əsərsiz.
Biz qurduq! Dünyada hamıdan çox
İtləri görməyə gözümüz yox!

MEŞEBEYİ TÜRKÜSÜ VE ORMANCI TÜRKÜSÜ: İKİSİ DE BİZDEN...

*Dr. Said DAĞDAŞ¹
Dr. Rövşen ABBASOV²*

Azerbaycan Türkçesinde, Türkiye Türkçesinde orman denince akla gelen tanımlamanın karşılığı "meşe" kelimesidir. Orman muhafaza memuru için kullanılan tanımlamanın adı da bu nedenle, MEŞEBEYİ olarak Azerbaycan Türkçesine yerleşmiştir.

Türkiye'nin çoğu yöresinde olduğu gibi "PALID" kelimesi ise, bizdeki "pelit" kelimesi gibi doğrudan meşe türlerini tanımlamak için kullanılır.

Ülkemizde orman muhafaza memurlarımızın halk arasındaki yaygın adı ise, "ormancı" kelimesidir. Bizdeki "Ormancı" türküsünün kahramanı da adı üstünde, orman muhafaza memuru (Anonim, 2013c) unvanı ile görev yapan arkadaşlarımızdır.

"Ormancılar"; ormanları koruyan, orman köylüsü ve halk nezdinde mesleğin itibarını omuzlarında taşıyan, orman işletme şefinin bilhassa arazide-ormanda en yakın yardımcısı olan, hem görevini yapan ve hem de halk ile iç içe hayatını sürdüren, yeşil renkli resmi elbiseleriyle bilinen, işinin ehli-uzmanı memurlarımızdır.

Doğal olarak, "ormancı"ların çözüm bekleyen sorunları mevcuttur. Görev ve sorumluluklarının fazla olduğu, orman köylüsü ile sürekli çatışma yaşadığı, vb. bilinen sorun başlıkları ve çözüm yolları bir araştırmada ele alınmış (Öztürk, 2013, s. 6-8) ve araştırmada ulaşılan öneriler ilgili birimlerle paylaşılmıştır.

Hepimizin malumu, "Ormancı" türküsünün doğduğu topraklar, orman varlığımızın en yoğun olduğu illerimizden birisi olan Muğla'dır. Bilhassa dünyada en fazla ve yaygın yayılışını yaptığı ülkemizin Türk kızılçamı (*Pinus brutia* Ten.) orman ekosistemleri başta olmak üzere farklı türlerin (Anadolu Karaçamı, Toros Sediri, Fıstık Çamı, Sığla, vb.) optimal yetişme ortamlarının bulunduğu Ege, Akdeniz ve Marmara Bölgelerinde istihdam edilen muhafaza memuru sayısı da çok fazladır. Bu ve benzeri nedenlerle Türkiye'mizde "ormancı" türküsünün Ege'de, zeybekler diyarında doğması da son derece tabiidir.

Her ne kadar hikayesi ve sözleri acıklı - ölüm muhtevalı olsa da (Anonim 2013c), Muğla, Denizli, Aydın, Manisa, vb. Ege illerindeki düğün-derneklerde, güreşlerde, vb. toplu etkinliklerde son yıllarda "Ormancı" türküsünü söylemek ve birlikte zeybek oynamak gençlerin vazgeçilmezleri arasındadır. Hatta ülke genelindeki mesleki eğitimlerde ve toplantılarda da meslektaşlarımızın -muhafaza memurlarımızın "Ormancı" Türküsünü söylemeleri ve ya sanatçılardan bu türküyü söylemelerini istemeleri gelenek haline gelmiştir. Aynen bizdeki gibi ilginçtir, Azerbaycan'da da Meşebeyi Türküsünü söylemek çok yaygın bir gelenektir... Meşebeyi Türküsünde (*Meshebeyi Mahnisi*) ise, adı üstünde "*Bir günlük beylik, beyliktir!*" atasözüne uygun olarak acı değil, beye-beyliğe yakışan tarzda, dostlarıyla birlikte günün keyfini çıkarma öne çıkarılmıştır.

Meşebeyi (*Meshebeyi*) türküsünün banttan yazılarak yapılan derleme çalışmasında kaynak kişi olarak İslam Rızaev'in adı verilmiştir. Türkiye'de notaya dökene ise Işık Başel'dir (Anonim, 2013a; Anonim, 2013b; Anonim, 2013c). Türkünün sözleri Azerbaycan'da çok tanınan halk şairi Hüseyin Arif (Hüseyn Arif) adlı yazarımızdır (Ruşen Abbasoğlu'nun araştırarak sunduğu bilgi, 24 Eylül 2013). Ki türkünün bir dördlüğünde de yazar, "Hüseynile Ahıra Deh (Hüseyn'le Ahire Dek)" mısrasında adını kullanmıştır.

Türkü, TRT Repertuarına girmiştir. TRT Repertuar Numarası: 02843'tür (Anonim, 2013d). Ancak türkünün Türkiye'de bilinirliği henüz yüksek değildir. Bu nedenle türkünün, TRT başta olmak üzere kanallarımızdaki Türk

1-Orman Genel Müdürlüğü-Ağaçlandırma Dairesi Başkanlığı, 06560 Söğütözü/ANKARA, said.dagdas@yahoo.com

2- Hazar Üniversitesi, Bakü-AZERBAYCAN, abbasov@hotmail.com

Halk Müziği (THM) Programlarında bilhassa “Ormancı” türküsü ile birlikte icra edilmesi uygun olacaktır görüşündeyiz. Aynı zamanda; Orman Genel Müdürlüğü, Kalkınma Bakanlığı, vb. THM Korolarında da icra edilmeli ve bilinirliği artırılmalıdır.

Türkünün sözleri aşağıda takdim edilmiştir. Youtube'da, fizy.org'da, vb. sitelerde de türküyü farklı sanatçıların dilinden dinlemek ve izlemek mümkündür.

Azerbaycan Türkçesinde

MEŞEBEYİ

Kef üstünde kefirmizi
Gelip sordu Meşebeyi.
-Buyur- dedik, attan enib
Bardaş kurdu Meşebeyi.

Kamçısını attı sola,
Çantasını çekti dala.
Şirin-şirin, bala - bala
Bizle vurdu Meşebeyi.

İsti kebab, teze fetir,
Doymak olmur, yine getir.
Bığlarını arada bir
Eşip burdu Meşebeyi.

Altmış verip yele,
Düşmeyipdir ruhdan hele.
Karşıdaki bir gözele
Göz de vurdu Meşebeyi.

Yatdı biri - keflenerek,
Birini de yıktı külek.
Hüseyinle axıradək
Möhkem durdu Meşebeyi.

Türkiye Türkçesinde

MEŞEBEYİ

Keyf üstünde keyfimizi
Gelip sordu Meşebeyi
-Buyur- dedik attan inip
Bağdaş kurdu Meşebeyi

Kamçısını attı sola,
Çantasını çekti dala
Tatlı-tatlı, bala bala (yudum yudum)
Bizle vurdu (içti) Meşebeyi

Sıcak kebab, sıcak fetir (ekmek)
Doymak olmaz gene getir
Bıyıklarımı arada bir
Burub durdu Meşebeyi

Altmış verip yele,
Düşmeyipdir ruhdan hele.
Karşıdaki bir gözele
Göz de vurdu (kırpı) Meşebeyi

Yattı biri - keyflenerek,
Birini de yıktı külek.
Hüseyin'le sonunadək
İçip durdu Meşebeyi

Kaynak:

http://www.turkuler.com/sozler/turku_kef_ustunde_kefimize_mese_beyi.html (Anonim 2013a)

İlgili Ortak Lügatçe Örnekleri:

Bala - bala: Azar azar, yavaş yavaş. “*Bala-bala az-az demek. Yavaş-yavaş, bala-bala...*” (Bakü'lü, 1969'lu Ruşen Abbasoğlu'ndan naklen Said Dağdaş, 23 Eylül 2013). Yudum-yudum.

Bığ: Bıyık. “*Bığlarını Arada Bir, Eşip Burdu Meşe Beyi...*” – “*Azerice bu söz Bığ kimi kullanır. Bizde heç zaman bıyık deyilmez!*” (Bakü'lü, 1969'lu Ruşen Abbasoğlu'ndan naklen Said Dağdaş, 23 Eylül 2013).

El sanatçısı: Halk ozanı. “*Hüseyin Arifbüyük bir Azeri şairi (yazarı).*”

El sanatçısı olmuş, yazıları halk arasında daim dolaşmış!” (Bakü'lü, 1969'lu Ruşen Abbasoğlu'ndan naklen Said Dağdaş, 23 Eylül 2013).

İsti: Sıcak, ısıcak. “*İssi kebab issi fetir*”. “*Aslinde isti kabab isti fetir demek. Yani sıcak kebab, sıcak ekmek.*”

İl: Yıl. “*Altmış İli Verip Yele*”. Başqa deyimle, yaşı altmışı geçmiş, amma ruhdan düşmemiş, genc kalmış.

Kayıtmak: Geri dönmek, vazgeçmek. “*Dedim hocam gel bu yoldan qayıdaq, Dedi qayıdamam, mana ar gelir!..*” (Tebriiz'li Şehriyar'ın türküsünden nakleden 1969'lu Ruşen Abbasoğlu'ndan naklen S. Dağdaş, 20.9.2013).

Külek: Yel, rüzgar. “*Yakasını açdı külək!*” - “*Külək ruzgar demək Azeri Turkcesinde.*” (Bakü'lü, 1969'lu Ruşen Abbasoğlu'ndan naklen Said Dağdaş, 23 Eylül 2013). Türkiye'de İç Anadolu'yu Akdeniz'e (Pozanti'yı Tarsus'a) bağlayan geçitlerden boğazlardan olan ve rüzgarın bol olduğu GÜLEK BOĞAZI da, adını yine çoğumuzun önceden anlamını bilmediği Türkçe bir kelime olan rüzgardan aldığı anlaşıyor.

Meşe: Orman. Azerbaycan'da da az da olsa “orman” kelimesi de kullanılır, ancak bilhassa halk dilinde yaygın kullanım “meşe” şeklindedir (Azerbaycan Türkçesinde). “*Orman sözü bizdü de var, amma çok az kullanır. Daha çok yazıda olur. Biz meşe deyeriz.*” (Bakü'lü, 1969'lu Ruşen Abbasoğlu'ndan naklen Said Dağdaş, 18 Eylül 2013, Erzurum).

Meşebeyi: Orman Muhafaza Memuru - Ormancı (Azerbaycan Türkçesinde). (Bakü'lü, 1969'lu Ruşen Abbasoğlu'ndan naklen Said Dağdaş, 18 Eylül 2013, Erzurum).

Pahd: Meşe türlerine Azerbaycan'da verilen ad.

Pelit. "Palıt deyil, bizlerde Palı yazılır."

Terek: Kırgız ve Kazak Türkçesinde "kavak". Kavak düzdür. Bu nedenle, dümdüz-dosdoğru anlamında kullanılan "direk" kelimesi de, terek kelimesi ile aynı kökten akraba olabilir.

Togoy: Kırgız ve Kazak Türkçesinde "orman". Özbek Türkçesinde ise Türkiye Türkçesinde olduğu gibi "orman" kelimesinin karşılığı yine "orman"dır.

Tukay: Dere içlerinde, ırmak boylarında doğal ya da yapay olarak yetişen/yetiştirilen suya göbekten bağlı ormanlara Azerbaycan Türkçesinde verilen ad (Bakü'lü, 1969'lu Ruşen Abbasoğlu'ndan naklen Said Dağdaş, 18 Eylül 2013, Erzurum). Türkiye ormancılığında ise tugay kelimesi, "galeri kavakçılığı", "galeri ormancılığı", vb. tanımlamalarla karşılanmaktadır.

Ürek: Yürek. "Sinesinde coşdu urek!" (Bakü'lü, 1969'lu Ruşen Abbasoğlu'ndan naklen Said Dağdaş, 23 Eylül 2013).

Teşekkür: 4. Küresel Dağ Ortaklığı Toplantısı, 16-21 Eylül 2013 tarihleri arasında Erzurum'da gerçekleştirilmiştir. Küresel ölçekte yapılan bu toplantıya katılmak gayesi ile Erzurum'a 50'den fazla ülkeden 130'u aşkın sayıda temsilci gelmiştir. Türkçe konuşan ülkelerden bilim insanları ve STK temsilcileri de toplantıya iştirak etmişler, ilmi tartışmalara ve etkinliklere katılmışlardır. Son gün ise; Tortum ve Uzundere ilçelerine (*Tortum Şelalesi ve Ulubağ Köyü-Kardeşler Mezrasındaki Çoruh Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi kapsamında yürütülen erozyonla mücadele proje faaliyetleri*) yapılan teknik geziye katılmışlardır. Azerbaycan - Hazar Üniversitesinden katılan Çevre Mühendisi Dr. Ruşen Abbasoğlu ile yaptığımız görüşme ve sohbetlerde kendisinden soru-cevap şeklinde alınan bilgiler güncel kültürel içerikli yazımıza kaynak kişi olarak yansıtılmıştır.

KAYNAKÇA

1-Anonim, 2013a:

http://www.turkuler.com/sozler/turku_kef_ustunde_kefimize_mese_beyi.html

2-Anonim, 2013b: KEF ÜSTÜNDE KEFİMİZE (MEŞE BEYİ).

http://www.turkuler.com/nota/ezgi_kef_ustunde_kefimize_mese_beyi.html

3-Anonim, 2013c: Ormancı Türküsü.

http://tr.wikipedia.org/wiki/Orman%C4%B1_t%C3%BCrk%C3%BCs%C3%BC

4-Anonim, 2013d: Türkü

Sitesi.<http://www.turkuler.com/nota/tumyoreler.asp?yoresi=A&s=22>

5-Öztürk, A., 2013: Orman Muhafaza Memurlarının Sorunlarına İlişkin Araştırma Ön Değerlendirme Raporu. Defne Dergisi, Yıl: 43, Sayı: 375, Temmuz-Ağustos, s. 6-8, 32 s.

VADİNİN SAKLI HAZİNESİ: ADAM KAYALAR

Mersin'in Erdemli ilçesinde Şeytan Deresi Vadisi'nin sarp yamaçlarına M.Ö 1. ile M.S. 2. yüzyıl arasında yapıldığı tahmin edilen büyük boyutta insan kabartmaları, görenleri şaşırtıyor - "Adam Kayalar" olarak adlandırılan kabartmalar; yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekiyor

Mersin Üniversitesi (MEÜ) Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Ümit Aydınoglu, AA muhabirine, Adam Kayalar'ın, Anadolu'nun hiçbir yerinde örneği bulunmadığını söyledi.

Mersin'in önemli turizm merkezlerinden Erdemli'ye bağlı Kızkalesi Mahallesi'ne yaklaşık 5 kilometredeki Şeytan Deresi Vadisi'nde bulunan Adam Kayalar'ı önemli tarihi eser olarak nitelendiren Aydınoglu, bölgede 9 niş içerisinde 11 erkek, 4 kadın, iki çocuk, bir dağ keçisi ve Roma kartalı kabartması bulunduğunu bildirdi.

Adam Kayalar bölgesinin kutsal alan seçildiği için kayalara o dönemin ileri gelenleri ya da komutanların ailesi ve çocuklarının kabartmalarının minnet duygusundan dolayı yapıldığını anlatan Aydınoglu, "Anadolu'da bu kadar kabartmayı bir arada gördüğünüz hiçbir alan yok. Belki başka kültürlerle ait eserler var ancak bu kadar kabartmanın bulunduğu alan bulmak mümkün değil" diye konuştu.

Dönemin geleneklerine bakıldığında kaya mezarlar yapıldığını ve bunların günümüze kadar geldiğini belirten Aydınoglu, bu durumun coğrafyanın yapısından kaynaklandığını söyledi.

Adam Kayalar bölgesinin, yapıldığı dönemde kutsal alan olarak belirlendiğini anlatan Aydınoglu, bu nedenle bölgeye insan ve hayvan figürlerinin yapıldığını ifade etti.

www.zaman.com.tr
14.04.2014

“BAKU GUIDE” BƏLƏDÇİ KATALOQU

Paytaxtımızın qonaqları üçün möhtəşəm layihə: “Baku Guide” bələdçi kataloqunun ilk nömrəsi çapdan çıxmışdır

Azərbaycanın turizm imkanlarının təbliği, ölkəmizə təşrif buyuran qonaqlara nümunəvi turizm xidmətinin təşkili üçün bir çox layihələr həyata keçirilir.

Bu gün dünyanın ən gözəl, inkişaf etmiş şəhərlərindən biri olan paytaxtımıza hər gün yüzlərlə turist, işgüzar səfərlərlə çoxsaylı qonaqlar gəlir. Onları Bakı ilə yaxından tanış etmək, şəhərimizin mədəni həyatı, istirahət və əyləncə imkanları barədə dolğun və operativ məlumatlandırmaq üçün müasir tələblərə uyğun şəhər bələdçi kataloquna ehtiyac vardır.

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AzərTAC-a bildirmişlər ki, bu günlərdə belə bir nəşrin - “Baku Guide” bələdçi kataloqunun ilk nömrəsi çapdan çıxmışdır.

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin dəstəyi ilə, “Mədəniyyət” qəzetinin əlavəsi olaraq hazırlanan və nəfis tərtibatda, yüksək poliqrafik keyfiyyətlə çap edilən kataloqun əsas qayəsi ölkəmizə təşrif buyuran hər bir turistin bələdçisinə çevrilmək, onu Bakıda, Azərbaycanda olduğu müddətdə daim müşayiət etməkdir.

Məxsusi dizaynı ilə seçilən, rəngarəng fotoillüstrasiyalarla zəngin olan aylıq kataloqda Bakının küçə, prospekt, meydanları, şəhər və şəhər ətrafında yerləşən görməli yerlər, tarixi məkanlar, mədəniyyət ocaqları, rəsm qalereyaları, teatr və konsert müəssisələri, muzeylər, kitab evləri, idman və sərgi kompleksləri haqqında təfərrüatlı məlumat verilir.

Nəşrdə ay ərzində keçirilməsi planlaşdırılan mədəni-kütləvi tədbirlər, teatr və konsert müəssisələrinin repertuarları, festivallar, sərgilər, bayramlar və s. barədə məlumatlar, eləcə də tədbirlərin keçiriləcəyi ünvan, tarix, əlaqə telefonları yer alır.

Eyni zamanda, turistləri və şəhərimizin qonaq-

larını maraqlandıra biləcək otel, restoran, ticarət və əyləncə məkanları haqqında məlumatlar, avtomobil kirayəsi, fəvqəladə hallarda yardım ala biləcəkləri çağrı mərkəzlərinin əlaqə nömrələri və s. kataloqda əksini tapmışdır.

Bir sözlə, “Bakı haqqında hər şey” (“All about Baku”) konseptində hazırlanan nəşr hər ay oxucuların görüşünə gələcək, onları möhtəşəm paytaxtımız haqqında, şəhərimizin mədəni və işgüzar həyatı barədə üç dildə - Azərbaycan, ingilis və rus dillərində məlumatlandıracaq.

Kataloq paytaxtımızın yerli və xarici qonaqları ilə yanaşı, şəhər sakinləri üçün də faydalı nəşr, dolğun məlumat mənbəyidir.

İlk nömrəsi işıq üzü görən nəşrin tərtibatı və məzmunu daha da zənginləşdiriləcək. Gələn il paytaxtımızda keçiriləcək birinci Avropa Oyunları ərəfəsində “Baku Guide” xüsusilə böyük tirajla şəhərimizin qonaqlarına təqdim olunacaq.

Layihənin rəhbəri mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayevdir.

BAKİ ŞƏHƏRİ BERLİN.DE: İNTERNET PORTALINDA

Bakı şəhərinin adı Almaniya paytaxtının rəsmi Berlin.de: internet portalının dünyanın görməli yerləri guşəsinə daxil edilmişdir

Portalda şəhərimizə səyahət edəcək turistlər üçün məqalə yerləşdirilmişdir. Məqalədə qədim tarixi abidələri və neft ehtiyatları ilə zəngin şəhər adlandırılan Bakının turistlər üçün cəlbedici yerləri sırasında UNESCO-nun Dünya İrsi Siyahısına daxil edilmiş İçərişəhər, oradakı abidələr, Dənizkənarı Milli Park, şəhərin özünəməxsus mədəni xüsusiyyətləri sırasında isə klassik müsəlman Şərq üslubunda salınmış İçərişəhərdə müasir həyatın

yaratdığı ekzotika, caz musiqisinin ənənələrinin adı çəkilir.

Yazıda bildirilir ki, hazırda xırda ticarətlə və incəsənətlə məşğul olan insanların məskunlaşdıqları yer olan İçərişəhərin ekzotik görünüşündən keçmiş Sovet İttifaqının kino istehsalçıları məmnuniyyətlə istifadə etmişlər. Mütəxəssislər İçərişəhəri dünya səviyyəli turizm obyektlərindən biri hesab edirlər.

TEKNOLOJİ BƏLA: DÜNYANI İŞĞAL EDƏN YENİ XƏSTƏLİK

Amerikalı psixoloqlar dərnişni son zamanlar dünyanı əsir edən "Selfie" (telefonla öz şəkilini çəkmək) şəkillər paylaşmağın tam olaraq ruhi pozğunluq olduğunu açıqlayıblar

Psixoloqlar bu ruhi pozğunluğu "selfitis" adlandırıblar. Onlara görə, "Selfie" çəkdirmək özünəinam əskikliyiinin ifadəsidir. Öz şəkilini çəkib sosial şəbəkələrdə paylaşmaq, eyni zamanda, obsessiv-kompulsiv pozğunluğun əlamətidir.

Psixoloqlar bu ruhi pozğunluğun 3 səviyyəsini elan ediblər: 1. "Borderline selfitis" (həddində) – İnsanın öz şəkilini gündə ən az 3 dəfə çəkməsi ancaq sosial şəbəkədə paylaşmaması; 2. "Acute selfitis" (orta həddə) – İnsanın öz şəkilini gündə ən az 3 dəfə çəkməsi və hər bir şəkilli sosial şəbəkədə gündə 3 dəfə paylaşması; 3. "Chronic selfitis" (xroniki) – İnsanın öz şəkilini gün ərzində dəfələrlə çəkməsi və bu şəkilləri gündə 6 dəfədən çox sosial şəbəkələrdə paylaşması.

Psixoloqlara görə, bu xəstəliyin müalicəsi hələ müəyyən olunmasa da, insanların bu asılılıqlarına nəzarət etmələri ilə bunun qarşısını almaq mümkündür.

ALMANIN SAYMAQLA BİTMƏYƏN FAYDASI

Almanın faydaları saymaqla bitmir; hər gün bu meyvənin yeni-yeni faydaları üzə çıxır

Bu meyvəni ilin bütün fəsilərində yemək mümkündür. Almanı qabığı ilə yemək məsləhətdir. Çünki əsas vitamin və minerallar meyvənin qabığındadır. Bəs alma nəyə faydalıdır?

Xolesterolu salır - orta ölçülü bir almada 4 qram lif var. Gündə iki alma xolesterolu 16 faiz aşağı sala bilər. Tox tutar - Alma uzun müddət tox hiss etməyə kömək edir. Böyük alma 95, kiçiyi isə 60 kaloridir. Nəticədə bir alma ilə həm formanızı, həm də sağlamlığınızı asanlıqla qoruya bilərsiniz.

Tənəffüs problemləri ilə mübarizə - həftədə 5-6 alma (əlbəttə ki, qabıqla) tərkibindəki quercetin adlı antioksidan sayəsində ağciyərlərin funksiyasını artırır. Müntəzəm olaraq alma yeyən qadınların uşaqlarında astma riski çox aşağıdır.

Qripə qarşı - alma içindəki C və E kimi vitaminlərlə bədənin immunitetini artırır. Orta ölçülü almada 8 mq. C vitamini var. Bu da gündəlik C vitamini tələbatının 12 faizi deməkdir.

Diabet riskini azaldır - alma, armud kimi meyvələr 2-ci tip diabet riskini azaldır. Ümumiyyətlə, qırmızı meyvələr bu xəstəliklə mübarizə üçün çox faydalıdır.

Beyni gücləndirir - alma sinir hücrələri arasındakı bağlantını gücləndirir, Alzheimer xəstəliyi riskini azaldır, yaddaşı gücləndirir.

Xərçəng hüceyrələri ilə mübarizə - 2004-cü ildə Fransada aparılan araşdırma almanın tərkibindəki faydalı vitamin və minerallar sayəsində xərçəng hüceyrələri ilə mübarizə apardığını ortaya çıxarıb. Xüsusilə ağciyər, süd vəzi xərçəngi ilə.

Qan təmizləyir - səhər-səhər ac qarına yeyiləndə qanı və bədəni toksinlərdən təmizləyir.

Dişləri qoruyur - dişlənərək yeyiləndə dişləri təmizləyir və diş ətlərini gücləndirir.

Yuxudan öncə yeyiləndə rahat yatmağa kömək edir.

Bədəni enerji ilə təmin edir, ürəyi qoruyur. Hər gün bir alma infarkt riskini 24 faiz azaldır.

ZOĞAL BİR ÇOX XƏSTƏLİKLƏRƏ MÜQAVİMƏT GÖSTƏRİR

Zoğal ağacı həm kol və həm də ağac şəklində olur

Zoğal ağacı təxminən 300 il ömür sürür. bu meyvənin tərkibində dəmir, kalsium, fol turşusu, C, B2, B1, E vitamini var. Bu dadlı meyvənin kalorisi azdır. Bu meyvənin tərkibində 17% anti-oksidan var ki, çox sayda xəstəliklərə müqavimət göstərir.

Zoğal elə bir meyvədir ki, ürək xəstəliklərinin qarşısını alır. Zoğalın tərkibində olan anti-oksidanlar adətən qara rəngli tərəvəzlərin və meyvələrin tərkibində olan antioksidandır. Bu anti-oksidanlar həmin xəstəliklərin yaranmasının qarşısını alır.

Zoğal sidik yollarının infeksiyasını aradan qaldırmağa yardım edir, böyrək daşları üçün də faydalıdır. Zoğalın turşuya çevirmək xasiyyəti daşları əridir və bakteriyaların böyrəyin divarlarına yapışmasına mane olar.

Zoğal çəkini azaldır. Bədəndəki insulinin miqdarını tənzim edir. Bu maddə bədəndə toplanan piyləri əridir. Bundan başqa, bədəndə toplanmış zəhərli maddələri xaric edir.

KOMPÜTER ARXASINDA QALMAQ “APNOE” SİMPTOMLARINI YARADIR

*E-mail-apnoe (tənəffüs hərəkətlərinin dayanması)
müasir dövrdə daha geniş yayılmış problemlərdəndir*

Bu problemə internet istifadəçilərinin 80 faizində rast gəlmək olar. İnsanlar bəzən kompüter arxasında işə o qədər aludə olurlar ki, hətta düzgün nəfəs almağı belə unudurlar. “Apnoe”nin bu növü əksər hallarda istifadəçi məktub yazarkən və ya yüksək dəqiqlik tələb edən işi yerinə yetirərkən özünü büruzə verir.

Baş gicəllənməsi, sürətli ürək döyüntüləri, üzdə qı-zartı, həyəcan, yuxulama, əsəbilik, baş ağrıları, müvəqqəti unudqanlıq da “e-mail-apnoe”nin simptomla-rındandır. Problemi polisomnoqrafiyanın (yuxu problemlərinin araşdırılması ilə məşğul olur) köməyi ilə

aşkar etmək olar. Tədqiqat beyin dalğaları, əzələ tonusu, burun və ağız boşluğundakı hava axını, ürək yığılmaları və tənəffüsün xüsusiyyətlərini izləməyə imkan verir.

Statistika göstərir ki, “apnoe” daha çox artıq çəkisi olan insanlarda müşahidə olunur. Buna görə də, çəkinin azaldılması, gündəlik fiziki məşqlər, yetərli qədər maye və meyvə qəbulu yaranmış vəziyyəti dəyişə bilər. “e-mail-apnoe” həmçinin metabolik pozğunluqlardan (həddən artıq kökəlmə, diabet, hipertoniya, yüksək xolesterin) əziyyət çəkən insanlarda rast gəlinir.

AYAĞI AYAQ ÜSTÜNƏ AŞIRMAQ VARİKOZA SƏBƏB OLUR

Həkim qanın daha düzgün dövriyyəsi üçün oturma şəklinə diqqət etmənin labüd olduğunu vurğulayır

Ayağı ayaq üstünə aşıraraq oturmaq qanın dövriyyəsinə məhdudlaşdırır və varikoz riski yaradır. Bu, radiodiyagnostika mütəxəssisi Əli Rza Nəcəfzadənin araşdırmaları nəticəsində məlum olub. “Ayağı ayaq üstünə aşıraraq oturmağın bəzi təhlükəli tərəfləri var. Belə oturuş qanın yuxarıya axmasının qarşısını aldığı üçün varikoz yaradır və çoxalmasına səbəb olur. Varikoz şikayəti olanlar və ya xüsusilə belə bir şübhəyə sahib insanların bu cür oturmağını məsləhət görmürük”.

Milli.Az-ın anspress-ə istinadən məlumatına görə, Nəcəfzadə qanın bədəndə daha düzgün dövriyyəsi üçün oturma şəklinə diqqət etmənin labüd olduğunu vurğulayır. “Diz oynağının və çanaq oynağının rahat olacağı hündürlük və doğruluq nisbəti var. Nə hündürdə olaraq ayaqlar asılı qalmamalı, nə də çox aşağı olaraq diz bucağı daralmamalıdır”.

Radiodiyagnostika mütəxəssisi bununla kifayətlənməməyi, bəzi məşqlər də etməyi məsləhət görür. “Hökman məşqlər etməliyik. Təmiz havaya çıxmalı, lazım olsa, C və digər vitaminləri qəbul etməliyik. Ayaq üstə çox dayanmamağa diqqət etməliyik”.

Nəqliyyatda uzun müddət davam edəcək səyahətlərdə hökmən ayaq və qıç məşqləri etməliyik”.

"TİTRƏK İFLİC"DƏN NECƏ QORUNMALI?

İngilis həkim Ceyms Parkinson tərəfindən ilk dəfə 1817-ci ildə bu xəstəlik "titrək iflic" adlandırılmışdır

Məlum olduğu kimi, beynimizdə hərəkətlərimizə nəzarət edən hüceyrələr mövcuddur. Bu hüceyrələrdən kimyəvi maddələr ifraz olunur. Bunlardan biri də dopamindir. Dopamin beynə gələn məlumatları bir sinir hüceyrəsindən digərinə ötürür. Beləcə bədən tarazlığı təmin edilir. Lakin bu hüceyrələrin bir qismi azalanda dopamin ifraz edilə bilmir. Nəticədə insanda titrəmə, yavaş hərəkət etmə və bədən tarazlığının pozulması ortaya çıxır. Sonralar bu xəstəlik həmin ingilis aliminin adını daşımışdır.

Parkinson yavaş inkişaf edən bir xəstəlikdir. Bu xəstəlik 50-60 yaş arası adamlar arasında başlayır və getdikcə kəskinləşir.

Amerikanın Rutgers Universitetinin alimləri uzun sürən araşdırmalardan sonra belə bir qənaətə gəliblər ki, rütubətli evlərdə yaşamaq Parkinson xəstəliyinə şərait yaradır. Həddindən artıq rütubətlik beynə sinir hüceyrələrinin fəaliyyətinin pozulmasına və nəticədə bu xəstəliyin meydana gəlməsinə gətirib çıxarır. Daha çox evlərin divar və tavanlarında nəmişlikdən kifli hissələr əmələ gəlir. Yaranmış kif isə öz növbəsində "göbələk spirit" adlanan maddə ifraz edir. Bu da insan orqanizmində dopamin adlanan ən vacib maddənin səviyyəsinin kəskin şəkildə aşağı düşməsinə səbəb olur. Nevroloji mütəxəssislər dopamin olmadan əlimizi belə tərpədə bilməyəcəyimizi deyirlər. Bu maddənin çatışmazlığı artıq Parkinson xəstəliyinin əmələ gəlməsinə səbəb olur.

Beləliklə, Parkinson bədənə "dopamin" adlanan maddənin çatışmazlığı nəticəsində yaranan xroniki nevroloji bir xəstəlikdir.

Xəstəliyin insanlarda müşahidə edilən ən əsas əlaməti isə hərəkət sisteminin tədricən pozulmasıdır. Parkinsonizmə tutulan xəstələrin ilkin mərhələdə əllərində və ayaqlarında titrəmə olur, sonra isə onlarda əzələlərin sütləşməsi və nitq pozğunluğu halları baş verir. Xəstələr daha çox yuxusuzluqdan, depressiyadan əziyyət çəkir, qida qəbulu zamanı udquna bilməməkdən şikayətlənirlər.

Xəstəliyin hələlik müalicəsi tapılmasa da tibb elmi bu sahədə alternativ yollar axtarır. Alimlərin araşdırmalarına görə, dünyada hər 500 adamdan birində Parkinson xəstəliyinə rast gəlinir.

Roma papası II İohann Pavel 2005-ci ildə bu xəstəlikdən dünyasını dəyişmişdir.

İNSTITUT DİREKTORU: "AZƏRBAYCANDA ÜRƏK XƏSTƏLİKLƏRİ İLDƏN-İLƏ CAVANLAŞMAQDA VƏ ARTMAQDADIR"

Ölkədə havaların kəskin dəyişməsi, maqnit burulğanları və günəşdəki partlayışların insan orqanizminə təsiri öyrəniləcək

Səhiyyə Nazirliyinin Elmi-Tədqiqat Kardiologiya İnstitutunun direktoru Adil Baxşəliyev APA-ya açıqlamasında deyib ki, əgər əvvəllər daha çox 55-65 yaşlı insanlarda ürək xəstəliklərindən müraciət edirdisə, indi bu yaş 40-45-dən başlayır. Son illər ürək xəstəliklərinin 10-15 il cavanlaşdığını deyən A.Baxşəliyevin sözlərinə görə, bunun müxtəlif səbəbləri var.

Direktor qeyd edib ki, Azərbaycanda havaların kəskin dəyişməsi, maqnit burulğanları və günəşdəki partlayışların insan orqanizminə, xüsusən ürək-damar xəstəliklərinə təsiri öyrəniləcək. Onun sözlərinə görə, bu təsiri araşdırmaqla onların insan orqanizminə təsirini azaltmaq üçün müəyyən tədbirlər görülür: "Təsiri öyrəndikdən sonra bu hadisələrin insan orqanizminə təsiri əvvəldən müəyyənləşdirilir və immun, sinir

sisteminə möhkəmlətmək üçün əvvəldən lazımi tədbirlər görülür. Prosesə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi yaxından dəstək olacaq. Bu işə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında baxılması və ona qrant ayrılması gözlənilir. Araşdırma zamanı Təxirəsalınmaz və Təcili Yardım Stansiyası, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamenti, AMEA Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasının da məlumatlarından istifadə ediləcək.

Bunlar kompleks araşdırma olacaq və ola bilsin ki, xarici ölkələrlə də əlaqəli işlənəcək. Nəticədə qarşılıqlı olaraq materiallar ötürüləcək və mübadilə aparılacaq. Hazırda işlərə hazırlıq prosesləri gedir və yaxın 2 ay ərzində bu prosesə başlanacağı gözlənilir".

MOZAIKA

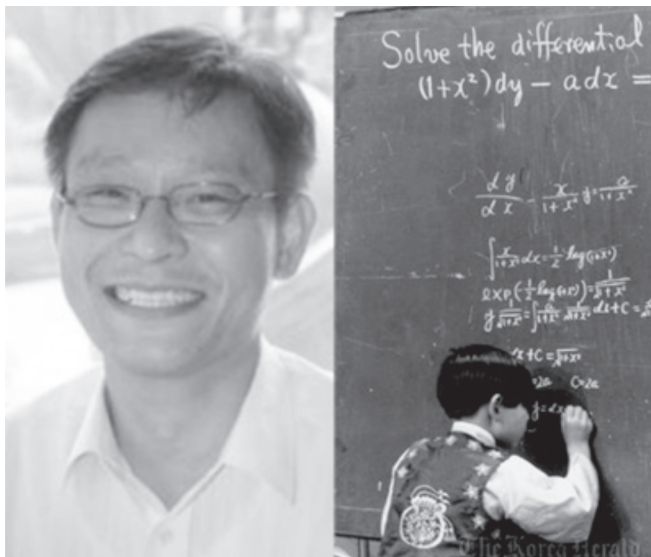
KOREYALI PLANETİN ƏN AĞILLI ADAMIDIR

Adı Ginnesin rekordlar kitabına düşən Kim Unq-onq planetin ən ağıllı adamı hesab olunur

Onun intellektinin əmsalı 210-a bərabərdir, halbuki intellekt əmsalı 140 olanlar dahi hesab edilirlər.

1962-ci ilin mart ayında Koreyada anadan olan Kim Unq-Yonq artıq 6 aylığında danışa bilmiş, 3 yaşda isə Koreya, yapon, alman, ingilis və portuqal dillərində fikrini izah etməyə başlamışdır. Hər hansı dili mənimsəmək üçün ona 1 ay kifayət edirdi. Dahi uşaq riyazi təfəkkürünə görə də seçilirdi. Beş yaşında ikən o, mürəkkəb differensial bərabərlikləri həll edir, şeir yazır və rəsm çəkirdi.

Səkkiz yaşlı Kim Unq-Yonq NASA təqaüdünə layiq görülərək, ABŞ-a köçür. Kolorado Universitetini 15 yaşında bitirən koreyalı gənc fizika üzrə elmlər doktoru dərəcəsini alaraq, elmi fəaliyyətlə məşğul olur və 100-ə yaxın elmi məqalənin müəllifidir.

DÜNYANIN 8 - Cİ MÖCÜZƏSİ: ÇƏHRAYI GÖL

Qərbi Avstraliyada yerləşən çəhrayı rəngli bu göl görünələri heyratə salır

Okeandan qumsallıq və yaşıllıqla ayrılan göl 600 metr uzunluğundadır. Gölün çəhrayı rəngdə olmasının səbəbi dibində müxtəlif boyalar ifraz edən bakteriyaların yaşamasıdır. Gölün xaricdən çəhrayı rəngdə olduğunu görənlər ilk anda gözlərinə inanmayıb, oradan bir qab su götürəndə gölün yalnız kənardan elə görünmədiyini, bütünlüklə suyunun da eyni rəngdə olduğunu görürlər.

VELOSİPEDLƏ BRAZİLİYAYA

Ginnes rekordçusu, 75 yaşlı Cumber Lejava bu il iyulun sonunda velosipedlə Braziliyaya yola düşəcək

O, 1996, 2004, 2008 və 2012-ci illərdə Olimpiya oyunları keçirilən ölkələrə Tbilisidən velosipedlə getmişdir. Veteran idmançı 2016-cı ildə Brazilyada keçiriləcək Olimpiya oyunlarına da velosipedlə gedəcəyini bildirmişdir.

Cumber Lejava səyahətinin marşrutunu açıqlamış, Rusiya, Skandinaviya, İslandiya, Kanada və ABŞ-dan keçəcəyini demişdir.

İxtisasca mühəndis olan Cumber Lejava 1993-2002-ci illərdə velosipedlə dünya səyahətinə çıxmış, bütün qitə və materiklərdən, o cümlədən Antarktidadan keçmişdir. 1999-cu ildə UNESCO ona idmançı və "Dünyanın vətəndaşı" adını vermiş, 2002-ci ildə isə Gürcüstanda "İlin adamı" adına layiq görülmüşdür.

DÜNYANIN ƏN VARLI QADINLARI MƏLUM OLDU

*Forbes jurnalı ənənəvi "Dünyanın ən zəngin qadınları" reytingini açıqlayıb
Siyahıya 36,7 milyard dollarlıq varidatla "WalMart" marketlər şəbəkəsinin banisinin
gəlini Kristi Uolton başçılıq edir*

2005-ci ildə həyat yoldaşını aviaqəzada itirən 59 yaşlı Uolton ailə sərvətini son 9 ildə 2 dəfə artırımağı bacarıb.

Reytingin 2-ci pilləsində "L'Oreal" parfümeriya imperiyasının sahibi Lilian Betankur qərarlaşıb. Fransız dul xanımın varidatı 34,5 milyard dollardır.

3-cü pillədə "WalMart" supermarketlər şəbəkəsinin banisi Sem Uoltonnun qızı Elis Uoltondur. Onun sərvəti 34,3 milyard dollardır.

Siyahının sonuncu pilləsində 14 milyard dollarlıq sərvətlə mərhum Stiv Cobsun dul xanımı, "Disney" səhmdarı Loren Pauell Cobsdur.

BƏƏ-DƏ AĞAQLARIN MÜHAFİZƏSİNDƏ YENİLİK

*Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində (BƏƏ) ağacların əksəriyyətinə tezliklə unikal rəqəmsal kod
veriləcək. Belə lövhəciyin mövcudluğu bitkinin dövlətin mühafizəsi altında və xüsusi hüquqi
statusa malik olduğunu bildirəcək*

İlk növbədə BƏƏ-nin "qızıl fond"una daxil olan uzunömürlü ağaclar belə status alacaqlar. Dubayın rayonlarından birində nəhəng 100 illik mimozaya lövhəciyin sancılması ilə bağlı təntənəli mərasim keçirilib. Ağac güllərlə, ölçüsünə uyğun olan plakatla bəzədilib, onu ətrafına qırmızı xalça salınıb. Plakatda bundan sonra bitkinin mühafizə altında olduğu izah olunub. Vizual informasiyadan başqa, hər rəqəmsal imza obyektin olduğu yer haqqında məlumat mərkəzinə informasiya verən mayakla təchiz edilib.

Mütəxəssislərin qiymətləndirmələrinə görə, təkcə Dubay əmirliyində mühafizəyə ehtiyacı olan 24 mindən artıq ağac var. "Gulf News"-un məlumatına görə, bitkilərin yeni hüquqi statusu o demək olacaq ki, onlara zədə vurmaq, kəsmək və başqa yerə daşımaq olmaz. Qaydanı pozanları 300 dollardan 13 min dollaradək cərimə gözləyir.

Bu layihədə əsas yeri Fars körfəzinin səhralıq rayonlarında "həyat ağacı" hesab edilən mimozalar tutacaq.

Dubay bələdiyyəsinin rəhbəri Hüseyin Nasir Luta müsahibəsində deyib: "Mimozə əmirliyin milli dəyəri elan edilib. Ona görə də yeni proqram sayəsində biz onların sayı, yerləşdikləri yerlər haqqında bu ağacların planlı şəkildə becərilməsinə başlamaq üçün məlumat əldə edəcəyimizə ümid edirik".

MƏŞHUR “HÖRÜMÇƏK ADAM” PARİSİN QƏRBİNDƏ 152 METR HÜNDÜRLÜYÜNDƏ QÜLLƏYƏ DİRMAŞMIŞDIR

Fransalı məşhur qayayadırmaşan, “Hörümçək-adam” ləqəbli Alen Rober növbəti göydələni fəth etmişdir

Bu dəfə o, Parisin qərbində yerləşən, hündürlüyü 152 metr olan “Ariane Tower” qülləsinə dırmaşmışdır.

Roberin sığortalanma vasitələrindən istifadə etmədən həyata keçirdiyi bu hərəkəti yüzrlə insan müşahidə etmişdir.

Alen Rober indiyə qədər dünyada 70-dən çox qülləyə, o cümlədən, Eyfel qülləsinə, Manhettendəki “Empayr-sted-bilding”ə, habelə planetimizin ən uca

binasına – Dubaydakı “Bürç Xəlifə”yə dırmaşmışdır. Hələ dayanmaq fikrində olmayan 52 yaşlı Rober demişdir: “Bu gün mən qorxu hiss etmirdim. Yalnız sonuncu 10 metr barədə düşündüm, çünki bu binanın strukturu bir qədər fərqlidir. Dayanmaq vaxtı yetişdiyini haçan başa düşsəm, onda dayanacağam. İndi mən yaxşı fiziki formadayam və yeni nailiyyətlər qazanmağa psixoloji cəhətdən hazıram. Mənim 52 yaşım var, lakin hələ işimi davam etdirəcəyəm”.

UÇAN MAŞIN SATIŞA ÇIXARILDI

*Hollandiya ixtiraçılarının hazırladığı
“Helicycle Pal-V” uçan avtomobili artıq
alıcılara təklif olunur*

Alüminium, titan və kömürdən hazırlanan və dəyəri 295 min dollar olan “Helicycle Pal-V” uçan avtomobili saatda 100 kilometr sürəti 8 saniyəyə yığa bilər.

Bir dəfə yanacaq doldurmadan sonra avtomobil-vertolyot 1300 kilometr quru yolunu gedə, 350 kilometr hava məsafəsində isə uça bilər.

RUSİYADA ÇAĞIRIŞÇIYA İTİ İLƏ BİRGƏ HƏRBİ XİDMƏT KEÇMƏYƏ İCAZƏ VERİLİB

*Bu, Rusiyada son 20 ildə baş
vermiş ilk belə hadisədir*

19 yaşlı çağırışçı erkən yaşlarından kinologiya ilə maraqlanıb. Onun “Aqata” adlı iti sərgilərdə qələbə qazanıb və Rusiya çempionu olub.

Məlumat görə, əsgər və iti Quru Qoşunların Dairə Tədris Mərkəzinin Kinologiya şöbəsinə gediblər.

PATRIK HİKKİ: AZƏRBAYCANIN İLK AVROPA OYUNLARINA EV SAHİBLİYİ ETMƏSİ MÜHÜM HADİSƏDİR

Azərbaycanın ilk Avropa Oyunlarına ev sahibliyi etməsi mühüm hadisədir. Azərbaycanda mövcud olan və yaradılan idman infrastrukturunu yarışların yüksək səviyyədə keçirilməsinə imkan verəcək

Bu sözləri Avropa Olimpiya Komitəsinin (AOK) prezidenti Patrik Hikki aprelin 9-da AzərTAc-ın müxbirinə müsahibəsində demişdir.

Azərbaycana hər dəfəki səfərindən məmnunluq duyduğunu dilə gətirən P.Hikki ölkəmizdə bütün sahələrdə böyük inkişafın müşahidə olunduğunu xüsusi vurğulamışdır.

Mütəmadi şəkildə idman komitələrinin rəhbərləri, eləcə də Azərbaycanın gənclər və idman naziri ilə görüşlərin keçirildiyini bildirən AOK-un prezidenti Təşkilat Komitəsinin sədri Mehriban Əliyevanın rəhbərliyi ilə oyunlara hazırlıqla bağlı həyata keçirilən işləri yüksək qiymətləndirmişdir.

P.Hikki Azərbaycan paytaxtının inkişafı ilə bağlı layihələrin icra olunduğunu bildirərək demişdir: “Düşünürəm ki, “Bakı – 2015” ilk Avropa Oyunları artıq dünyada idman ölkəsi kimi tanınan Azərbaycanın bu sahədə nüfuzunu daha da artıracaqdır. Azərbaycan “Eurovision 2012” mahnı müsabiqəsinə yüksək səviyyədə ev sahibliyi etdi. Azərbaycan artıq Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında mühüm rol oynayır. Bakıda təşkil olunacaq Avropa Oyunlarında 49 ölkədən 6 mindən çox idmançı iştirak edəcəkdir. Səkkiz idman növü 2016-cı ildə Rio-de-Janeyroda keçiriləcək Yay Olimpiya Oyunlarına lisenziya xarakteri daşıyacaqdır. Maliyyə və texniki məsələlərlə bağlı işlər də yüksək səviyyədə həyata keçirilir. Qısa müddətdə oyunlara hazırlıqla bağlı bir çox uğurlar əldə edilmişdir”.

AOK-un prezidenti Patrik Hikki Azərbaycan hökumətinə verdiyi dəstəyə görə təşəkkür etmiş, indiyə qədər görülməmiş işlərin ilk Avropa Oyunlarının yüksək səviyyəsində keçirilməsinə imkan yaratdığını bildirmişdir.

P.Hikki Atletlər Kəndinin yüksək səviyyədə təşkil edildiyini diqqətə çatdırmış və mötəbər yarışa hazırlıqdan məmnunluğunu ifadə etmiş, burada güclü və peşəkarlardan təşkil olunmuş komandanın çalışdığını xüsusi vurğulamışdır.

GÜLƏŞÇİMİZ ERMƏNİSTAN NÜMAYƏNDƏSİNƏ QALIB GƏLƏRƏK AVROPA ÇEMPİONU OLDU

Finlandiyanın Vantaa şəhərində sərbəst güləş üzrə Avropa çempionatı başa çatıb

70 kq-da yarışan Azərbaycan təmsilçisi Ruslan Dibirhacıyev 1/8 finalda belaruslu Anton Afanasyevi, 1/4 finalda macarıstanlı İstvan Qulyası, yarımfinalda Türkiyə güləşçisi Yakup Görəni üstələyərək, finala vəsiqə qazanıb.

Həlləddici görüşdə Ruslan erməni güləşçi Qriqor Qriqoryanı 12:2 hesabı ilə məğlub edərək, Avropanın ən güclüsü adını qazanıb.

Xatırladaq ki, Azərbaycan yığması Avropa birinciliyində bundan əvvəl 5 medal əldə edib. Mariya Stadnik (48 kq) və Hacı Əliyev (61 kq) qızıl, İrina Nətreba (58 kq), Xetaq Qazyumov (97 kq) və Cəbrayıl Həsənov (74 kq) gümüş medal qazanıblar.

DÜNYA ŞAHMATÇILARININ KLASSİK, SÜRƏTLİ ŞAHMAT VƏ BLITS ÜZRƏ REYTINGİ

Beynəlxalq Şahmat Federasiyası (FIDE) aprelin 1-də dünya şahmatçılarının klassik, sürətli şahmat və blits üzrə reytingini elan etmişdir

Xatırladaq ki, Azərbaycan qrossmeysteri Şəhriyar Məmmədyarov 2760 əmsalla klassik şahmat üzrə dünyanın ən güclü şahmatçılarının reyting siyahısında 10-cu pillədədir.

AzərTAC xəbər verir ki, şahmatın digər - sürətli və blits nominasiyalarında Şəhriyar Məmmədyarovun mövqeyi yüksəkdir. İdmançımız sürətli şahmatda 2799 əmsalla dünyada beşinci, blits üzrə isə yeddinci yerdədir.

Azərbaycanlılar arasında Teymur Rəcəbov (2750), Rauf Məmmədov (2705), Qadir Hüseynov (2671) və Eltac Səfərli (2662) də sürətli şahmat üzrə reyting hesablanması sisteminə daxil olmuşlar.

Adları çəkilən azərbaycanlı qrossmeysterlər blits üzrə də reyting siyahısına daxil olmuşlar, lakin müxtəlif əmsallarla və fərqli mövqələrdə - Rauf Məmmədov (2766), Teymur Rəcəbov (2706), Eltac Səfərli (2661) və Qadir Hüseynov (2657).

GÜLLƏ ATICIMIZ DÜNYA KUBOKUNU QAZANDI

İdmançılarımız İngiltərədə dünya kubokunun qalibi olublar

Mandeville şəhərində keçirilən güllə atıcılığı üzrə dünya kuboku yarışlarında Milli komanda üzvlərindən Kamran Zeynalov 10 metrlik atışda yekun nəticə olaraq 194.5 xal toplamış, bütün rəqiblərini geridə qoyaraq, Dünya Kubokuna sahib olub.

Bu yarışın komanda növündə iştirak edən Kamran Zeynalov, Əkbər Muradov və Elşad Məmmədov ümumilikdə 1661 xal toplayaraq dünya kubokunun qalibi adını alıb. Qeyd edək ki, dünən çıxış edən paralimpiya millimizin idmançısı Elena Taranova gümüş medal qazanıb.

AZƏRBAYCAN İDMANÇISI SAMAN TƏHMASİBİ 2013-CÜ İLİN ƏN YAXŞI GÜLƏŞÇİSİ SEÇİLMİŞDİR

Beynəlxalq Güləş Federasiyası (FİLA) tərəfindən 2013-cü ilin yekunlarına əsasən, ilin ən yaxşı güləşçilərinin adları açıqlanmışdır

Ötən il keçirilən dünya çempionatında gümüş (10 xal), ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş “Qızıl Qran-pri” beynəlxalq turnirinin final mərhələsində qızıl (6 xal) medal qazanan və Avropa çempionatında 5-ci yeri (2 xal) tutan S.Təhmasibi yunan-Roma güləşçiləri arasında ən yüksək – 18 reyting xalı toplayaraq bu ada layiq görülmüşdür.

FİLA il ərzində keçirilən mötəbər beynəlxalq yarışlarda (Olimpiya Oyunları, dünya çempionatı, qitə çempionatları, “Qızıl Qran-pri” turnirinin final mərhələsi) göstərdiyi nəticələrə görə idmançılarını qiymətləndirir.

GİMNAST QIZLARIMIZ ATLANTİKA SAHİLLƏRİNDƏN VƏTƏNƏ MEDALLARLA QAYITDILAR

*Azərbaycan gimnastları Dünya Kubokunun Lissabonda keçirilmiş mərhələsində ikisi
qızıl olmaqla dörd medal qazanmışlar*

Azərbaycan Gimnastika Federasiyasının mətbuat xidmətindən AzərTAc-a verilən məlumata görə, 14 yaşlı bakılı idmançı Jalə Piriyeva Dünya Kuboku çərçivəsində yuniorların turnirində üzərində Portuqaliya bayrağının rəmzi lenti təsvir edilmiş diskə oxşar mükafatlar qazanmışdır. Jalə əvvəlcə halqa ilə necə çıxış etmək lazım olduğunu o qədər virtuoz şəkildə nümayiş etdirmişdir ki, Atlantik okeanın həm şərq, həm də qərb sahillərindən həftə sonunda Portuqaliya paytaxtındakı idman kompleksinə gəlmiş tamaşaçılar gimnastımızın bu bənzərsiz çıxışını böyük maraqla izləmişlər.

Lent ilə hərəkətlərin yekununa görə mükafatlar təqdim edilən anda Azərbaycanın himni ikinci dəfə səslənmişdir. Bu anda həm ikinci medala görə sevinən, həm də öz ölkəsinə görə qürur hiss keçirən Jalə hamıya Bakıdan atəşin salamlar çatdırırdı. Axı, növbəti Avropa çempionatı iki aydan sonra Azərbaycan paytaxtında keçiriləcək.

Marina Durundanın da medal ambisiyaları çox güclü idi. O, dörd mümkün finaldan üçünə vəsiqə almışdı. Bu mərhələdə top ilə hərəkətlər onun üçün ən məhsuldar final oldu və komandamızın aktivinə bir bürünc medal əlavə edildi.

Ölkəmizin qrup komandası da iki finalda çıxış etmişdir. Lakin bu dəfə qızlarımız yalnız dördüncü yerlə kifayətlənməli olmuşlar. Çoxnövcülükdə isə Səbinə

Abbasova, Aliyə Paşayeva, Siyana Vasileva, Diana Doman, Aleksandra Platonova və Aynur Mustafayeva ispaniyalı rəqiblərindən sonra ikinci yeri tutaraq gümüş medallara layiq görülmüşlər.

Azərbaycan gimnastları növbəti dəfə öz məharətlərini İtaliyanın Pesaro idman kompleksində nümayiş etdirəcəklər. Burada aprelin 11-dən 13-dək növbəti Dünya Kuboku və yuniorlar üçün beynəlxalq turnir keçiriləcəkdir.

BOKSÇULAR BİRİNCİ AVROPA OYUNLARINDA

*Bakıda keçiriləcək birinci
Avropa Oyunlarında 296 boksçu iştirak edəcək*

2015-ci ildə Bakıda keçiriləcək birinci Avropa Oyunlarında 296 boksçu iştirak edəcək. Onlardan 216-sı kişi, 80-i isə qadın olacaq.

AzərTAc xəbər verir ki, 196 boksçu "Bakı-2015"-ə təsnifat mərhələsini keçməklə düşə biləcək. Daha 70 boksçu Avropa reytinginə əsasən, turnirdə iştirak hüququ qazanacaq. Həmin reyting cədvəli iyunun 30-da açıqlanacaq.

Azərbaycan oyunlara ev sahibliyi edən ölkə kimi 15 boksçu ilə mübarizə aparacaqdır. Onlardan 10-u kişi, 5-i qadın olacaq. Daha 15 iştirakçı isə güzəştli kart qazanmaqla mübarizəyə qoşula biləcək.

"Bakı-2015"-də iştirak hüququ qazanacaq qadın boksçuların yekun siyahısı 2014-cü il iyunun 30-da bəlli olacaq. Kişi boksçuların tam siyahısı isə 2015-ci ilin martın 31-də açıqlanacaq.

